Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 30 май, 1974 шу. ● № 65 (5356). ● Мах 2 кеп.

КПСС ОБКОМЕИ РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

1974 ШЕРА ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ЧУЭЦИЛГЕИ КИЙЧЪЕЛГЕИ IАЛАШДАРА ДЕ ДЕЗАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА

Ка бола ялаташ шоай ханнахьен тIехдикен, лоацача ханашка а ца дойташ а чуэцара, ялати лаьттанцара йоала кхыйола продукташи кийчъяра план кхоачаши тIехкхоачаши яра дешашка хьежай КПСС обкома бюрои Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совети.

Парте горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, юртбоахама органаш, юххьанцара партийнии профсоюзнии организацеш, колхозийн совхозийн кулгалхой декхарийла ба боахамаш, заготовительнии транспортнии организацеш юртбоахама продукташ чуэцен Iалашъеи шоай ханнахьа кийчъе. 10 июнь хьатIакхачалехьа бокъонца кийчъяь хила еза ялаташ чуэцен цIендуи машинаш, транспортни средстваш, Iоухаш ялаташ довргдоацаш бокъонца овхийтазза яргьяц ерригача комбайний, автомашиний, прицепий хIира мел йола моттигаш.

Шии сменагIа болх байтар духьа ялаташ чуэца агрегаташи транспорти лакха квалификаци йолча кадраща кийчъе, царца инструктаж е еза техниках балха овсарле лакха йолаш пайда эцара, кхашка, хьатташка, цIаозаш ца дайтара четаяь.

ХIара боахаме ялаташ чуэцарен кийчдарен балха планаш оттае, уж хIара бригадага, хIара отделенега, отрядага, агрегатага дIакхачийта еза. Балха планаш тIа белгалданза дарг-дац ялаташ чуэцача-цIаозача отрядаша ялат оардиллен цIаозилгеи.

СихагIа кхашкара станаши хьатташи кийчъянза, дийнахьа а бус а цахаддаш ялаташ тIакхахьаран докъадаран уж машинашцеи механизмашцеи Iалашъянза яргьяц. Хьатташта, складашта, элеваторашта тIадолха деррига наькъаш тоадаь хила деза.

ХIара боахаме шийн ханнахьа йоакхо е еза автотранспортни парко хадданза болх бара мел эша доагор тIаозара, лира тIахьожам оттабанза баргбац лаьрхIача гIулакхашта мара пайда эца йиш йоацаш йолча мехкдаьтта продуктех пайда эцачен уже дIаоттаяь лоаттаечен, доагор-машиндаьтташ кхомбеш дIаухийтаргдола гIулакх вIаштIехьдаккха деза.

Колхозашкеи совхозашкеи, деррига ялат бокъонца кхаьча даларга хьежаш ца а дагIаш, кхаьч-кхаьчачара уж чуэцаргдолаш вIаштIехьдаккха деза гIулакх. Тар ма лу лоацагIча ханашка, дуккагIча даькъе хьакхари ардарч къаьст-къаьста а долаш, чуэца деза ялат. Цудухьа хьалхарча денношке а денз Iалашде деза ялат чуэцача хIара агрегатах балха овсарле лакха йолаш пайда эцилга. Ялаташ хьоккхача хIара жатко деннен бийсаннен юкъера беш бола болх кIезигагIа бале а 30 гектарага дIакхоачабе беза, хIаьта хьоккхаше а оардача комбайно бер—18 гектарага, хьекха казаргIа улла ялат хьалъэцача комбайно бер — 22 гектарага.

Ялаташ чуэцача юкъагIа массе метте Iалашде деза кхерамзлен техникаи цIи ялара духьаларен правилаш йизза кхоачашъелга. Цу гIулакха инструктаж е еза болхлошцеи колхозхошцеи, ялаташ чуэцаш йоахка ерригa агрегаташ а хIаьта иштта ялат лоатталдуи цIендуи моттигаш а пIерах лораергйолча средствашцеи цIи йоаергйолча оборудованецеи кийчъе еза.

Къаьстта уйла тIаяхийта еза балхаш дикагIа дергдолаш лира тIахьожам лоаттабара. Ялат чуэца яхийта йиш яц бокъонца нийсъянза йола комбайн. ТIера ялаташ чуйица даьпна кхаш хьайделга декхар а даь тIадожале деза: колхозашка бригадирашкара председателаша, совхозашка—отделеней управляющешкара директораша.

Декхар сенах латт аьлча, из латт, ялаташ чуэцарца цхьана фу чутассарах, кийчдарах, ялат паччахьалкхенна дIалулга вIаштIехьдаккхарах — хIара колхозои совхозои ялат кийчдара халкъа боахама план тешшаме кхоачашъелга а хIаьта иштта 1975 шера лаьрхIа бизза кхоачамбалла фу чутоссилга а Iалашдарех.

КасарагIа улла ялат хьалъэцарца ча хьагулде а аргIаш де а деза, лаьтга кийчден гурале хьаяргйолаш шозлагIа культураш дIаен еза. Ялаташ чуйица мукъадаьнна лаьтташ, къаьстта а хий дехкараш, гурахьа дув ялаташ дIаде ца лаьрхIараш, шоллагIа хьувкъам бакккара пайда эцаш хила деза. Ах пара хьисапе кийчде деза гурахьа ялаташ дIадувргдола кхаш.

Кийч а яь, чакхъяха еза кхашка, хьатташка, цIаувзача ханя ялаташ лорадара тIаерзаьь мероприятеш — цу лоархIамеча гIулакха коммунисташ, комсомольцаш, дружиникаш, юртара активисташ юкъе а озаш.

Ялати кхыйола юртбоахама продукташи чуэцаран цIаозаран тар ма лу дуккагIа колхозийн совхозийн транспортни средстваш хьожзе еза, хIара автомобилга шин водитель хилийта веза. Тракторни, транспортни отрядаш вIашагIйохкара опыт шерра юкъе а йоалаяь шин прицеп тIехьа йолча чархаш тIарча тракторех пайда а эцаш, транспорто дийнахьа а бус а хадданза болх белга вIаштIехьдаккха деза.

Ялата продуктай управлени, КПСС горкомаши райкомаши, горрайисполкомаши, колхозаши совхозаши декхарийла я керда хьаяьнна юртбоахама продукташ дIачуэца ялаташ дIачуйиду предприятеш, складаш, хранилищаш бокъонца кийча хулийтилга Iалашде: ялаташтен даьтта доахача культураштен — 1 июне, дуганеи хьажкIаштеи — 1 сентябре. Июнь болалуча юхxe бокъонца вIаштIехьбаьккха хулийталба таразий боахам, автомобилаш йоасаергаш, асфальт йилла майдаш, ялаташ докъаду моттигаш. Сов тIаьда ялат дIачуйиде кийчъяь хила еза складаши ялаташ докъаду моттигаши.

«Сельхозтехника» нохч-гIалгIай объединени декхарийла я фондашка хьежжа колхозаштеи совхозаштеи хьожаяь ялаташ чуэца машинаш, транспортни средстваш, автомашинаш, эшшача боараме материалаш тIаозилгеи царна дIалулгеи сихде. Боахамаши арахьара тIайоалаяь автотранспорти комбайний, тракторий, кхыча юртбоахама машиний, автомобилий запасной оатхалашца Iалашъяра данза дарг мел доацар цар де деза. Ялаташ чуэцача вIаштIехьдаккха деза мастерскеша, Iалашои базаша, технически гIулакхаш деча станцешеи пункташеи цаIи ахи — шин сменагIа болх белга.

Ялати кхыйола продукцица лечкъаяйтара шерра болх дIаболабе, социалистически доалахьарча рузкъанна тIакхувдача наха де доагIар сихха де деза.

Ялаташ шоай ханнахьа чуйицаи цIаэзаи дахар духьа колхозаштеи совхозаштеи новкъостал дара 1370 грузовой автомобиль яхийта лаьрхIад промышленни предприятешкара, учрежденешкара, организацешкара, цу даькъе 1200 ка бола ялаташи ялата бобови культураши чуэца. Задани оттаяьй: хIара автомашинага 600 тоннал кIезигагIа доацаш ялат цIаозийта.

Автотранспорт йохийташ бола предприятей, организацей, учреждeней кулгалхой декхарийла ба 10 июнь хьатIакхачалехьа автоотрядаш технически вIаштIехьа йолча автомобилашцеи автоприцепашцеи, хIара автомашинана ши шофер а лаьрхIа водительски составаца, хIаьта иштта эшшача боараме ремонтни болхлошцеи гIулакх деча кхыча персоналацеи Iалашъе. Юртбоахама мухьаш дIа-юха кхахьара колхозашцеи совхозашцеи договораш де а балха условеш оттае а йоагIа.

10 июнь хьатIакхачалехьа ялаташ чуэцача юкъагIа яхийта город Грознерча кагийча автобоахамий машинаш «Сельхозтехника» республикански объединене доалагIа хургйолаш дIалулга Iалашде дезаш я Грозненски горисполком.

Юртбоахама продукци хьаувзаш автотранспорт лелача ерригача маршруташкара наькъаш бокъонца тоадаь хилийта деза автомобильни наькъаш дехкачен царна эксплуатаци ечен Управлене, горрайисполкомаша, колхозаша, совхозаша, тIаьштеи царна тIадолхача наькъаштеи къаьстта уйла тIа а йохийташ.

Керда хьадаьнна ялат чуэцарен цIаозарен беррига болх цхьан доалагIа лелабар духьа тIахьожам лоаттабе республикански оперативни группа вIашагIъеллай кулгалдеш республика Министрий Совета председатела заместитель С. Н. Кожуховский а волаш. Цунна тIадиллад кIира ха ялалехьа ялати кхыйола юртбоахама продукции чуэцен цIаозеи техника, транспортни средстваш, таразий боахам кийча бий хьожаш тоххам белга. Ялаташ сихагIа чуйица дахар духьа оперативни группо вIаштIехьдоаккх, ялаташ кхачарга хьежжа, комбайнаш, жаткаш, транспорт районашкара районашка хьежаелга.

10 июнь хьатIакхачалехьа арахьара тIайоалаяьча транспорта кулгалдара районашка оперативни группаш вIашагIйохка еза КПСС городской районнии комитеташа, горрайисполкомаша. Цу группашта керте отт горрайисполкомий председателаш.

«Главнефтеснаб» яхача Грозненски управлене Iалашданза даргдац ялаташ чуэцаш мел йоаккхача хана колхозашта, совхозашта, «Сельхозтехника» организацешта хадданза мехкдаьтта продукташ дIахецилга. СаготагIа эшаш дола товараш духхьал кхашкарча станашкеи бригадашкеи дохкилга вIаштIехьдаккха, ялаташ чуэцача дакъа лоацача наха общественни кхача кийчбелга вIаштIехьдаккхара боахамашта новкъостал де деза торговле министерстваи респотребсоюзои.

Промышленни предприятеш, гIишлошъю организацеш декхарийла я ялаташ чуэца техника тоаеча, юртбоахама продукташ чуэцачеи кийчъечеи колхозаштеи совхозаштеи деш дола шефски новкъостал кхы тIа а чIоагIде.

Парте горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, колхозийн совхозийн юххьанцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я юрта боахама болхлошта юкъе ялаташ шоай ханнахьен тIехдикен чуэцара, хIара боахамо юртбоахама продукташ нийяра халкъа боахама планаши социалистически декхараши тешшаме кхоачашдар духьа цар низаш оарцагIдахара беча организаторскии массово - политически балха боарам лакхбе. Из беррига болх юкъарчал доацаш бригадашка, хьатташка, кхай тIа, ялаташ дIачуйидеча предприятешка бахьа беза.

Шийца ахчан преми а йолаш карара кара тела оттаяьй республика Министрий Советеи облсовпрофеи ЦIе байракх — арахьара тIайоалаяьча дикагIйолча транспортни отряда. ХIара итт ди массаза доал хьежаергья карара кара тела ЦIе байракх. 10 июнь хьатIакхачалехьа кийчъяьн чIоагIъяьн хила еза транспортни отрядий яхьа условеш.

Ялаташ чуэцилга толаме чакхдаккхара ялати кхыйола юртбоахама продукташи кийчъяра, фу чутассарен цIендарен декхараш кхоачашдара, тIехьара яхь мишта лел шерра дувца, яхье хьалха латтарий опыт кIоаргагIа хьаелла еза «Грозненский рабочий», «Ленина никъ», «Сердало», яхача республикански газетий, районни газетий редакцеша, телевиденеи, радиовещанеи комитето.

ПАРТЕ ТIАХЬЕХАМ ХЬАЛЛОАЦ

КПСС ЦК берригача харжархошка, СССР гражданашка даьча Кхайкарало кхы а чIоагIагIа хьинар айдир А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха. Газеташ тIа из Кхайкарал ара ма даьллинге а предприяте ерригача цехашка митингаш хилар. Цига гулбеннараша чIоагIа могаяь хьаллаьцар партеи правительстваи чуреи арахьареи политика.

Митингашка къамаьлаш даьча № 2 йолча цеха оператора В. И. Петрова, № 6 йолча цеха прибористка, комсомолка Кравченко Татьянас, биологически цеха очистка цеха начальника А. В. Зеренинова, кхычар тешам белар массане 16 июне халкъа кандидаташ бахьан кхаж тоссаргхиларах, пятилетка диъалагIча шера планаш ханал хьалха кхоачашъергхиларах.

* * *

Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта институте хиннача митинге къамаьлаш даьча парткома секретара Ю. В. Мареченкова, философеи Iилмаи коммунизмаи кафедра ассистента А. А. Арутюнова, инженерно-экономически факультета студентка Т. Даниловас дийцар укх тIеххьарча шерашка вай вахаре хиннача йоккхача эргалонех, къаьстта чIоагIа дегIаденад укх шерашка Iилма. Шоай къамаьл чакхдоалаш цар института ерригa коллектив тIахьийхар КПСС ЦК берригача харжархошка СССР гражданашка даь Кхайкарал хьаллаца а, 16 июне коммунистийн парте боацарийн блока тIехьа кхаж тасса а.

* * *

КПСС ЦК берригача харжархошка, СССР гражданашка даь Кхайкарал чIоагIа къоабалдаь тIайицад Назранерча трикотажни фабрика къахьегамхоша. Укхаза чакхъяьннача митинге къамаьл даьча фабрика директора В. Дьяченкос, отдела начальника А. Темирханова дийцар харжархой бокъонехи декхарехи, къахьегамхошта хьалхашкара депутатски декхарех, цар тIахьийхар беррига харжархой СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидаташта тIехьа 16 июне кхаж тасса, цу денна накъадолхаш тIехдика къахьега.

Халкъа кандидатех дола дувцараш

ДЕГО ХЬИЙХАЧА ТАЙПАРА

ДИКАГIБАРЕХ дувцаш Малгобекски бурув тохара балхий управлене хьалхарчарца цIи йоакхх бурув деттачун, сменни мастера, СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча Эсмурзиев Хьамида Шарпудина. Цо дакъа а лоацаш йоаккхаш йола «Харабиджи» яха № 14 йола скважина цу управлене эггара кIоаргагIчарех цаI я. Юрски тIоанашта тIакхачара проектагIа тоха дезаш да 5650 метр бурув. ХIанзле бурув 5400 метр гаргга кIоаргденнад. Иштта кIоарга бурув тохача дукха халонаш нийсъеннай, уж эшаеча хьинаре дакъа лаьцар Шарпудина а цо кулгалдеча сменас а.

Управленерча буровойшта юкъе эггара гаьнагIа я «Харабиджи» яха скважина. Малгобека дехьа, малхбузен оагIорахьа, республика доазол арахьа йоаккхаш латтача скважина вышка гаьннара хьежача гуш я. Юрски тIоаношкара мехкдаьтта гучадаккхара цига тIагIертта къовсам лоаттабеш я Хадзиев Микаила кулгалду сийдола коллектив. Довкъашка, аьлешка гIолла чакхъювлаш сиха йода тха автобус. Дукха ха ялалехьа лакхача гув тIа бурув тохаш йоаккхаш йола «Харабиджи-14» яха скважина йолча дIакхаьчар тхо. Бурув деттараштa цар гIончашта, слесарашта - ремонтникашта тIаводаш, царна задани луш сиха хьувз юкъерча дегIара, шера, йиза, маьлхо йоагаяь юхь йола вIамсаг Эсмурзиев Шарпудин. Цун бахьан тIехьагIа кхетадир оаха. Ши бутт хьалха Кравец Владимир керте латтача смене технически бахьан нийсдаларах бурильни инструмент багар а яккха турба чуяха хиннаир. Цу шин бетта тIехкIоаргача скважинера турбаш хьалйоахаш халеи чоалханеи балхаш даьд бурув деттараша. Скважинера турбаш хьалйоахаш къаьстта дика болх баьб Шарпудина кулгалдеча сменас. 1120 метр йола турбаш хьал а яьха, иштта кIоаргача цементаж а яь хIанз буруш тоха кийчлуш бар уж.

Укх тIеххьарча шерашка социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа Эсмурзиев Шарпудин керте латта смена. Цунна хов шийн смена къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккха, бурув тохара дикагIйола методаш юкъекхахьа, балха ханахи бурильни инструментехи бизза пайда эца.

— ХIанз оаша йоаккхача скважино мехкдаьтта кIеж тохаргхиларах тешаш дий шо?, — хаьттар оаха Шарпудинага.

— Тхо цох дог тийша да, — аьлар цо. — хIана аьлча геологаша еча анализаша хьахьокх укхаза юрски тIоанашка мехкдаьтта хилар, хIаьта дукхалга дийлача из мел хургда хац тхона.

— Къаьстта дукха халонаш нийслу тхона тIехкIоарга скважина йоаккхача, — дIахо дувц Шарпудина. — Цудухьа тхоай бехкагIа цхьаккха хьовзам ца хилийта гIерт тхо. ХIара сахьат массаза доал сменни мастерага даннеш хьтел бурув деттараша, цар гIончаша, лаборанткаша.

Нагахьа санна лоабати маркхали параметраша, кхяххара ца хуле цу гIулакха сарцагIвоал Шарпудин. Цига де дезар ду цо лаборанткашта цхьана, балха тIа хьовзам хургбоацаш гIулакх вIаштIехьдоаккх. Иштта хул бурув тохача кхыча участкашка а. Лоаца аьлча, бIарччача сменагIа иштта хьежа везаш хул Шарпудин.

Бурув деттарий болх чIоагIа халеи чоалханеи ба. Цхьабакъда шийн дего хьийха кералаьца професси дукха еза Шарпудина. Бурув деттача цо къахьегача итт шера Шарпудина дакъа а лоацаш иттех скважина яьккхай. Царех я №№ 866, 894, 895, 876, 906 йола а кхыйола а скважинаш. Шийша болх беча нахаца Iимерза, товш хиннав из массаза а. Иштта из хиларах халкъо боккха тешам а бенна СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьв из.

Эггара бочагIа я Шарпудина № 876 йола буровой. Цо бурув тохача къахьегача шерашка эггара йоккхагIа мелови тIоанашкара мехкдаьтта кIеж техачарех цаI я из. ХIанз а тIехьа дукха мехкдаьтта луш я из. Атта хинаб ала йиш яц Эсмурзиев Шарпудина къахьегама некъ. Дукха нийсъеннай халонаш, цхьабакъда, уж эшае новкъостал даьд цунна цо Iоаяьча йоккхача опыто. Шарпудина смена № 866 йолча скважина бурув тохаш йолча хана, цIаьхха маркхал скважинера арабеттa болабелар. Iочуухийтача лоабата маркхалал низ болашагIа тIоанашкара давлени йолга дар из. Цхьан минута а хьем бича авари хилар кхерам болаш дар гIулакх. Ше а сменера беррига болхлой а оарцагIа а баьха безагIа бола лоабата маркхал скважине чуяхийта болабир цар. Хьовзам ца хулаш чакхдаьлар деррига а. Цу тайпара моттигаш кIезига нийсъеннаяц цунна.

Кадраш кхею цхьоале а хинна дIаэттай Хадзиев Микаила кулгалду буровой бригада. Цига бурув деттачун гIенчагара ваьнна мастерага кхаьчав Сатиев Мухьмад. хIанз ВЛКСМ Малгобекски горкома хьалхара секретарь ва из. ХIаьта цхьан хана болх баьча Кортоев Iийсайх РИТС-а диспетчер хиннав. Уж санна бола кхы а дукха специалисташ халкхийнаб бригаде. Царна кIезига новкъостал даьдац Шарпудина а.

Массане лоархIаши сийдеши вола башха - дика бурув деттар хилара дукха къахьега дийзад Шарпудина. Бурув деттача балха валехьа «Малгобекнефть» НГДУ диъ шера каменщики сварщики волаш хиннав из. Цхьабакъда сигала шоай бовхьамаш урагIлахийта латтача буровой вышкаша безам тIаувзар Шарпудина. Дентара денга чIоагIлора из. Цудухьа 1964 шера мутIарера болхло волаш бурув деттача къахьега вода из. Ше безаш каралаьцача балха тIа знани хила езилга дика кхетадора цо. Цудухьа «Грознефть» объединенерча учкомбинате деша а ваха бурув деттачун гIонча курсаш. дика чакхйоах Шарпудина. 1968 шера тIехдика чакхъяьхар бурув деттачун курсаш а. 1970 шера яхлагIа балха разряд а енна сменни мастералла хьожаву из. Болх беше а сайрийнара юкъера школа чакхъяьккхар Шарпудина. ХIанз дикеи тIехдикеи дешаш Грозненски мехкдаьтта техникума бурув деттара факультета йиъалагIа курс чакхйоаккхаш латт цо. Кастта цун нах инженер хургва.

Шарпудина смена къахьегаш мел бараш цо шийн опыт дIа а луш хьалкхебаь ба. Царех ба коммунистически - къахьегама ударникаш лаборантка Жерделва Анна, бурув деттараш вежарий ДешековгIар Аннари Амини, комсомолец Газдиев Iийса, кхыбараш. Шоай хьехархо санна хьинаре къахьегаш ба уж а.

Дика производственник хилар ал совгIа дика цIенда а ва Шарпудин. Нийса кхетам луш хьалкхеду цо бераш. ЙоккхагIйола ши йиIиг Зареман Азаи йиъалагIчеи шоллагIчеи классе дика дешаш бь, сесаг Булихан № 16 йолча Малгобекерча школе техничка я. Аьхарех юкъера школа чакхъяьккхача мехкдаьттахой хургба оал Шарпудина шийн деша ягIача шин йиIигах. Шийна бурув деттачун болх дукха безилга дIахайта гIерт царна Шарпудин.

Общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац Эсмурзиев Шарпудина. Цо цIенеи диззаи кхоачашду Малгобекски горсовета депутата, Малгобекски бурув тохара балхий управлене партбюро, профсоюза групкома члена декхараш.

Дукхача шерашка хьинаре къахьегаш цо даьха толамаш белгал а доахаш дукха совгIаташ тийннад Шарпудина. Иттех Сийлен грамота еннай, царна юкъе я ленински юбилейни шера цунна енна СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства сийлен грамота а. Къахьегама книжка тIа дIа а яздеш дукха баркалаш яьхад. Дукха ха йоацаш цунна елар «1973 шера социалистически яхье котваьнна» яха значок. Иштта волча Шарпудина тIехьа укх шера 16 июне дог раьза долаш СССР Лакхехьарча Совете из депутаталла харжарa кхаж тоссаргба харжархоша.

Б. БАШИРОВ.

СУРТА ТIА: бурув деттар Ш. Эсмурзиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

Безаме вIашагIкхетар

Политически къахьегамен хьинар айденнача хьалашка чакхдувл укх деношка СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттабаьрашца вIашагIкхетараш.

Укх деношка Наурски районера харжархой вIашагIкхийтар № 675 йолча Наурски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа оттаяча Шелковской района Менжинске цIерагIча комсаш лелаеча бригада бригадираца Аржинт Клавдия Ивановнайца.

Цига къамаьлаш даьча депутаталла харжа оттаьча кандидата доверенни волча Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза керттерча экономиста Ю. Ш. Шамаева, Наурски района «Красное знамя» колхоза керттерча агронома В. Н. Бехтерева, Наурски санэпидстанце керттерча лоро Т. В. Бондаренкос, Наурски юкъерча школа хьехархочо З. Ибаковас гулбеннараш а царга да беррига харжархой а тIахьийхар К. И. Аржинта тIехьа 16 июне кхаж тассар. Харжархоша наказаш делар депутаталла харжа оттаьча кандидата.

Цул тIехьагIа укхаза къамаьл даьча К. И. Аржинта баркал аьлар харжархошта шийна иштта сий дарах, хIаьта шийна тIадилла гIулакх хьинар ца кходеш ше кхоачашдергхиларах тешам а белар.

* * *

№ 673 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча «Октябра 40 шу» яхача колхоза тракторно - кхаш лелаеча бригада бригадираца Алакаев Хьамзатаца вIашагIкхетар хилар Гудермесски районерча харжархошца.

Депутаталла харжа оттаваьча кандидата доверенни волча «Октябра 40 шу» колхоза бригадира гIонча Л. Витаева, «Новогрозненский» совхоза механизатора Л. Габаева, № 1 йолча горбольница лора Т. З. Ахмадова, кхычар дийцар Алакаев Хьамзата производственни а общественни балха а гIулакх, цун тIехьа кхаж тассара тIахьийхар беррига харжархой.

ТIаккха укхаза къамаьл даьча Х. Алакаева харжархошта тешам белар шийна цар тIадилла сийлен гIулакх кхоачашдара низи хьинари кходерг ца хиларах.

* * *

Урус - Мартановски районера харжархой вIашагIкхийтар № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаьча «Горец» совхоза доярка Умхаджиева Малика Салаудиновнайца.

Собране къамаьлаш даьча «Горец» совхоза бригадира С. А. Аслаханова, Мичурина цIерагIча совхоза агронома А. Муртазалиева, ГIойтIарча школа хьехархочо М. Г. Чумаковас беррига харжархой 16 июне шоай кандидат М. С. Умхаджиева бахьан кхаж тассара тIахьийхар.

* * *

Чакхдаьннад № 417 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаьча Назрановски района «Октябра 40 шу» совхоза доярка Даурбекова Зина Тагировнайца Грозненски районерча харжархой вIашагIкхетар.

Петропавловски станице хиннача цу вIашагIкхетаре къамаьлаш дир Ленина цIерагIча колхоза зоотехника М. О. Ибрагимова, 1 Мая цIерагIча колхоза ферма бригадира Н. Отделкинас, Правобереженски юрта Совета председатела Р. Шахбиева иштта кхычар гулбеннараш а царга да беррига харжархой а тIахьийхар З. Т. Даурбековайна тIехьа кхаж тассара.

* * *

Укх деношка Орджоникидзевская станицерча культура ЦIагIа № 676 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча Карабулакски химреагентай завода воккхагIволча аппаратчикаца Храмов Петр Викторовичаца вIашагIкхийттар Сунженски района харжархой.

Собране къамаьлаш даьча Карабулакски химреагентай завода цеха начальника В. А. Жидкова, НГДУ «Сунжанефть» электромонтера В. Максимова, «Победа» колхоза агронома З. Черкасовас, Орджоникидзевская станицерча № 1 йолча школа хьехархочо С. Е. Гридасовас, кхычар - депутаталла харжа оттаваьча кандидата вахара наькъах дийцар цун тIехьа кхаж тассара харжархой тIахьийхар. Харжархоша наказаш делар шоай кандидата.

Нов. П. В. Храмова дег тIара баркал аьлар харжархошта шийн иштта тешам боларах.

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Днепра тIара бIаьстан юхьера Iуйре. ДIахьежача бIаргагу керда хьалдаь чуIа цIенош дагIа йоккха моттиг.

А. ЗАПАРА сурт.
ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИЗМЕ ПРОИЗВОДСТВАНА ДОАЛ ДАР

Наха хIаманна доал деш беш бола болх доалахьен отношенешка хьежжа общественни тIаберзабаь а объективно оттабаь а бу. Машинашта, механизмашта, производственни процессашта доал дар цун технически оагIув я. Проблема социально-экономически чулоацам латт хадданза йолча производства процессе наха юкъерча отношенешта доал дарах. ХьатIадеш дола материальни рузкъа доал делга хьакхилара а дегIаахара а материальни дард я.

Доал делга дувзаденна да къахьегама кооперацеца. Производства процессе доал делга тIадерзадаь да наьха коллективай болх вIаштIехьбаккхараи нийсбаран. Бакъда доал дара лоархIам хувцалу исторически дегIаахара процессе. Доал дара форма производства хувцабеннача чулоацамеи доалахьен формагеи хьежжа хул. Къахьегама чоалхане йоаца капиталистически кооперации хьалха дIаяхача общественно-экономически — формацей къахьегама чоалхане йолцэча кооперацел эргаш я социально - экономически башхалонашца. Капиталистически кооперацe болх беш ба маьхах оттабаь болхлой. хIаьта производства средствайи продуктайи дас кооперированни болча къахьегама доал ду цхьаццайолча капиталистически предприятей боарамагIа.

Империализма зама тIакхачаьехьа фабрике е заводе производствана доал дора капиталиста ше. цкъаза ше тешаш волча наьха новкъосталца а деш. Монополистически капитало цхьадола хувцамаш даьх доал дара проблема къоастаяра юкъе. Йоккхий монополистически предприятеш, тресташ, концерназ, комбинаташ хьахиларца дувзаенна производствана доал дара гIулакх шер а ду чоалхане а доал. Производства процесса общественни чулоацам лакхбеннача хьалашка капиталист ше доал де низ бо хаш вац. Цул совгIа, монополистически объединене капитал цхьан сага доалахьа а дац. Монополистически капитализма хьалашка цхьан сага бера даьле группе вIашагIкхийттача нахага доал производствана деш дола доал. ТIаккха капиталистически производствана доал ду менеджераша (специалисташа — организатораша).

Социалистически паччахьалкхене общественни доалахье чIоагIъяр вай берригача мехка масштабе къахьегама кооперации яр да. Цунца мехка еррига производство чу а лаьца, дерриге юкъара лоархIаш а хиле дIаотт доал делга, общественни а хул. Производства средстваштеи продукташтеи общественни доал деш дегIаена социалистически общество вIашагIтеха я Советски паччахьалкхече. Советски паччахьалкхенга гIолла общественни доал дар социалистически экономикана чиланза даргдоаца хIама а хинна дIаэттад. Продукци хьелга, дIа-юха нийсъелга, хувцилга - йоккхилга шийна чуйоагIача социалистически паччахьалкхен доалахьен дар йола общественни производство паччахьалкхен доал дара объект я. Предприятеш, производственни объединенеш общества чухь къахьегам бекъара тайп - тайпара йола звенош я. ХIаьта царна керте а латт, доал а ду социалистически паччахьалкхена тешаме болча наха — директораша. Административни экономически болх, социалистически рузкъа дебадари лоралари, производственни план кхоачашъяр, производство а, къахьегам а, алапи а Iилман наькъаца вIаштIехьбаккхар, Iилманеи техникачеи карагIдаьннараш производствана юкъедоаладар, предприятеи цехийн хозрасчет, болхлой харжар, царна кхетам балар, культурно-технически боарам лакхбар, предприяти хадданза материально - технически Iалашъяр, кийчъяь продукци дIаяхьийтар, кхыдараш — уж да паччахьалкхено доал деча де дезараш.

Социалистически экономикана паччахьалкхено доал дара юкъедода цаI йолча центрера халкъа боахама, боахама доакъойи территориальни комплексашта, производственни объединенешта, предприятешта, подразделенешта доал делга.

Социалистически обществе экономически функцеш кхоачашъю халкъа боахама доал дара дуккха бола къахьегамхой юкъе а оаш. Производствана къахьегамхошта доал дара болх кхоачашбу производственни совещанешка,юкъарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, болхлой собранешка гIолла.

Общественни производствана доал дара лоархIаме форма я общественни организацей викалаша паччахьалкхен тайп-тайпарча органашта юкъе цар лоаца дакъа. Производственни планаш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе йоккхий бокъонаш йолаш я профсоюзаш. Цар тIахьожам лоаттабу предприяте администрацe решенешта а, дакъа лоац кадраш кийчъеча, хоржача, дIа-юха нийсъеча.

Предприятешкарча халкъа тIахьожама юкъе дакъа лаьцара шерра юкъеоз болхлой, гIулакхера нах, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш.

ДегIабенача социалистически мехка экономически доал дар— из къахьегамхоша, производственни коллективаша паччахьалкхенгара доагIаш дола доал делга да. къахьегамхоша социалистически производстве беча балха, материальни рузкъа дIа-юха нийсдара. из дохкара-хувцара, хIаьта иштта из эшшачв дIадахийтара доал деча юкъе цар шоаш дакъа лоацаш халар да.

Общества политически надстройка йолча буржуазни паччахьалкхен цхьаццайола капиталистически монополистически боахама организацеш стихийни дегIаахара влияни е йиш яц льготаш, субсидеш, налогаш оттаярга, къаьстта йола нормативно-правови акташ тIаэцарга, иштта кхыдарашка гIолла мара.

Производства средстваши продукташи дерригача халкъа доалахьа йола субъект хиларах тарра советски паччахьалкхе промышленни производствои къахьегами юкъарчал доацаш вIаштIехьбаккхар а хиле дIаотт, мехка ерригача экономикана доал дара функцеш кхоачаш а еш.

КПСС-и Советски паччахьалкхени экономически политика чакхйоах дегIайоагIача социалистически производственни отношенещца айхха бувзам а болаш.

Iилма ларда тIа социалистически экономикана доал дар да экономически законех кхетамца пайда эцилга.

Экономически законий ларда тIа бечул совгIа, доал дара болх бу производства эггара керттера а цаI шоллагIчоа тIехьа а хулаш йола объективни процессаш гойтача закономерностей ларда тIа. Цудухьа боахама цхьан дакъа закономерносташ вокх даькъачул кIезиг-дукха эргаш хул.

Доал дара болх бу кулдара правилашца а, вешта аьлча социалистически производствана доал дара керттерча принципашца. Общественни производствана доал дара керттера принцип я демократически централизм. Цо йиш хулийт паччахьалкхенгара кулгал делга союзни автономии республикай бокъонаш шеръярца тардалийта. Демократически централизмо вIаштIехьдоалийт моттигерча боахама органий шерра инициатива хилийта. общественни производствана доал деча къахьегамхошка ма хулла дукхагIа дакъа лацийта, общественни организацешка дикагIа болх байта.

Халкъа боахама паччахьалкхено доал ду массаза а административни экономически методашца. XXIV съезда решенеш тIа аьннад центральни органий директивчи заданеш чакхъяха езз производствана воздействи еш йолча экономически торонех пайда а эцаш, промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка, хIаьта иштта боахама лакхехьа латтача звеношка а йоалаеш— йоалаеш хозрасчете принципаш юкъе а йоалаеш, моральни стимулаш шеръярца къахьегамах луш дар эргадаьккха тоадеш — цу ерригача боахам лелабара экономически методашца гIо ду халкъа боахама доал делга аттача даккхара. ХIанз къоастаеш я общественни боахама доал деча административни экомически методаш чIоагIагIа вIашагIтохара проблема.

ИйслагIча пятилетка экономически социальни заданеш толамца кхоачашъяр производства эффективноста проблема къоастаярах тийша долаш лерхI КПСС XXIV-ча съездо. Iилма - технически прогресса керттера экономически декхараш кхоачашдарца цхьана тахан кхоачашде дезаш хьалхашка латта экономически декхар да керттера звено, халкъа боахама кулгалдара керттердар хиларах тарра дозлареи планированеи система а методаш а эргаяьха тоалга.

Цунца цхьана Госплана лоархIам лакхбе, цун болх тоабе, министерствайн ведомствайн бокъонаш шеръе йийзар.Цу ерригача паччахьалкхен юкъерча органий функцеш хоадамболлаш къоастаяь хила еза.

Боахама деш дола доал дIахо а тоаделга дувзаденна да хIанз йолаш йола цун структура тоаеш гIулакхаш де дезаш хиларца. Парте съездо ланза даргдоацаш лерхI комбинаташ, производственни Iилма - производственни объединенеш яххарца производство дIахо а вIашагIтохилга. Объединене болх бу производства, капитальни гIишлошъяра, материально-технически снабжене, техникана керда карагIдаьннараш юкъедоаладара цаI йолча планагIа, проектно-конструкторски организаци, Iилма-тохкама институт йолаш хила йиш я цун. Iилма-производственни объединене кхы а дикагIа Iалашду уж дика гIулакхаш кхоачашделга, дуккха лакхъю предприяте балха эффективность.

ХIанз вай мехка я 600 совгIа производственни объединении комбинати. Экономически хьалаша хьахьокх ерригсоюзни республикански объединенеш яхка эзилга.

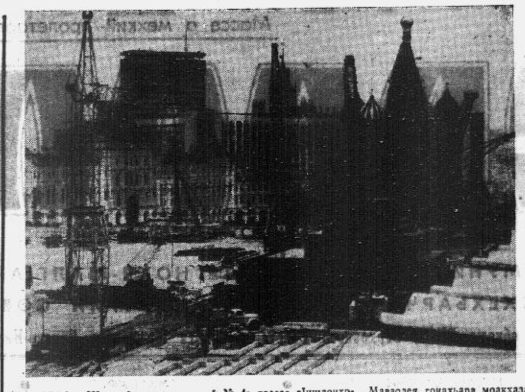
Доал дара организационни структура эргаьккха тоаяро дIадех шийна тIадилла гIулакх бахьан долаш индивидуальни бехктокхаме хулга, бокъони бехктокхамеи боарам а юкъмоттиг а къоастаелга, доаладда дукха лагIаш дIадоахилга. Ерригсоюзни объединени юкъе а йолаш доал дара кхаь звенох латта система я: предприяти — ерригсоюзни объединени—министерство. ХIаьта республикански объединени йиъ звенох латтача системана юкъейодаш я: управлени—республикански объединени—республикански министерство—союзни министерство.

КIора промышленностер дIаьхар шахтанеи комбинатанея юкъе совлеп звено хиина тресташ.

«Грознефть» объединени а 1970 шера 1 декабре денз доалдара кердача структура тIа яьннай. Мехкдаьтта доаккхача предприятеех мехкдаьттеи гази йоаха управленеш йир (НГДУ). хIаьта буруэ тохача конторех —буруэ тохара балхий управленеш (УБР), Иштта хьайир инженерно - технологически службаш а. Доалдара кердача структурас «Грознефть» объединенега йиш хулийт шера 869 эзар сом кходе.

Цу тайппара, дегIаенача социалистически обществе толамца къоастаеш я общественни производствана доал делга эргадаьккха тоадара проблема а.

Н. ЛЕЙБМАН,
Грозненски мехкдаьтта института профессор, экономически Iилмай доктор.

МОСКВА. Ше майда юхаметтаоттаяра шоллагIа эгап дIайолаеннай укх шера 10 мае. Хьалхара аргIа соахке а денз дIайолаенна дола ремонтно-реставрационни балхаш 1974 шера ноябрь хьатIакхоачаш даь дарга. Цу ханале «Мосстрой № 4» треста гIишлонхоша Кремлевски пена юххе аьшкабессарча моакхазах хьаллоттаогья хьаьшашта лаьрхIа керда трибунаш. тIох деттача Спасски башне оагIой цхьайола, хано толхаяь моттигаш хувцаргья. басар кердадоаккхарга. В. И. Ленина Мавзолея гонахьара моакхазамрамора облицовка а иштта керда юха йотта езаргья гIишлонхой.

СУРТА ТIА: Шеча майдан тIара реставрационни балхаш.

В. Егоровеи А. Стужинеи сурт.

ТАСС фотохроника.

ПОЛИТДЕШАРА СИСТЕМЕ

ЗАНЯТИ ДИКА ЧАКХЪЯЬЛАР

Карабулакерча химически реагентий заводе «Производства экономикай доалдарен лардаш» яха кхаь шерара школа болх беш йола шоллагIа шу да, цига дешаш ба юкъерча звенон специалисташ. Уж ба экономисташ, бухгалтераш, сменай начальникаш, технологаш, инженераш - техникаш.

Дешара бIарччача шера деша багIараша докладаш яьй шоеш дийшар практически балхаца, КПСС XXIV-ча съездо оттадаь декхараш кхоачашдеш Коммунистически партей Советски правительстваси чакхйоахача политикаца дувзаш. Школас беча балха хадданза теркам лоаттабора партийна организаце. Къаьстта йоакхо йир цо берригаш итогови занятe тIа бахкара.

Занятешка дика ухаш а дувцача дешашта юкъе дакъа лоацаш а чакхбаьлар новкъостий йоккхагIйола экономист Юшкова Антонина Петровна, планови отдела инженер Ярославцева Ольга Сафруловна, кхыбараш.

И. КОСИВЧЕНКО.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«ХIамилг яккха Iемарехи уж мукъабитарехи» иштта корта болаш яр укх шера 4 апреле «Сердало» газета тIа араьнна заметка. Шоашта долча гIулакха паччахьалкхен машинаш лелаеш гучабаьнна цхьабола шофераш бувцар цу тIа. Цу заметках укх тайпара язду тхога гордезстанце керттерча лора нов. Митрошкина:

— Тха коллектива профсоюзни юкъарча собране дийцад из дош. Паччахьалкхен машина ший гIулакха лелаяь шофер И. М. Липорчук чIоагIа бехке вир коллективо. Цу тайпара гIалат дIахо йодача хана шийгара на далийта коллектива дош делар цо. Цун лоархIам а беш нов, Липорчука общественни бехк бир собране.

* * *

Иштта Нохч - ГIалгIай цементни завода директора нов. Рябченкос а язду редакцега:

— ХIамилга яккхара автомашина лелаярах балхара дIаваьккхав автотракторни цехе шофералла болх беш хинна нов. Каимов.

АТТЕСТАТАЦА ЦХЬАНА—ТРАКТОРИСТА УДОСТОВЕРЕНИ

ХIара шера аьхки дешарах мукъа болча хана Карабулакерча № 2 йолча школа дешархой бIарrаго йиш я моттигерча колхоза баьцадаарий бригаде. Цига цар чакхдоах тайп-тайпара балхаш: кхашка хий дехк, техника тоаеча новкъостал ду, прицепщикаш болаш балхаш ду, культиваци ю, лаьтта оах.

— Техника чIоагIа дукхаеза кагирхошта, — йоах бригадира. — Царна юкъе ба Костюченко Иван, Щетинин Александр, Хасиев Асхьаб, Арьков Александр, кхыбараш. Лаьтта ахара йолча районни яхьашта кийчлуш ба хIанз Щетинини Костюченкои.

Ши шу хьалха школе трактор Iомаергья аьлча тешацар дешархой. ХIаьта из бакъхилар. Кирова цIерагIча колхозо «Беларусь» яха трактори цуна тележкеи елар школана. Трактор Iомаяра ше къаьстта класс кийчйир школе. Цига колхозо двигатель * елар. Из вIашагI а яьккха, цун оатхалаш тархеш тIа дIанийсйир.

8—10-ча классашка дешарна цхьана трактор Iомаеш хилар дешархой, Из ха сиха чакхъяьлар. ХьатIакхаьчар экзаменаш. Дешархоша трактор караерзаяр тохкаш яр производственни управлене керттера инженер А. С. Пархомин, колхоза МТМ заведующи, Ленина орден лелаю цIи хеза механизатор В. К. Боровлев, кхыбараш юкъебоагIаш йола комисси.

Экзаменашта долча билеташта юкъедоагIар гусенични а колесни а тракторех, юртбоахама машинех, наькъашка лелара а трактор лелаяра а бокъонех дола хаттараш. Дешархоша тIехдика дIаелар экзаменаш. Юкъера дешар чакхдаккхара аттестатаца цхьана кхоалагIча класса тракториста удостоверени эцаргла школерча 42 дешархочо. Царех дуккхачар моттигерча колхозе болх бергба.

А. УРОЖАЕВ.

ЭНЕРГЕТИКАШ ДАГАБУВЛ

Укх деношка Грозне доагор кходаран балха тIа хатараш ца хилийтаран хетаяь СССР энергетикеи эксплуатацеи Министерства Къулбехьарча энергетически система болхлой совещани хилар.

Совещане дакъа лаьцар итт энергосистема викалаша — «Грозэнерго», «Волгоградэнерго», «Ставропольэнерго», «Краснодарэнерго» «Ростовэнерго», «Белгородэнерго» иштта кхычар а.

Къулбехьарча Министерства энергосистема балхах доклад йир Главэнерго керттерча инженера Г. Т. Лихачева.

«Дагэнерго», «Курскэнерго», «Белгородэнерго», иштта кхычахьарча керттерча инженераша производстве нах кIезигагIа лозабара шоай предприятешка даьча балхех къамаьлаш дир.

В. ПЕТРОВ.

РСФСР-е БАХАЧА ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА СИЙЛАХЬ ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Итт а кхы дукхагIа а бераш даьчеи хьалкхедаьчеи ноаношта «Нана-турпал» яха сийлахьа цIи лойла «Нана-турпал» яха ордени СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамотеи дIакара а луш:

Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла

Акбиева ИсмаIалий ШаниIата — цIен нанна, Малгобекски районера Ачалхе.

Бичигова Халисат Абдуласламовнана — Наурски районерча «Комсомольский» совхоза болхлочоа.

Булгучева Аюпа Азманена— цIен нанна, Сунженски районера Краснооктябрьское яха юрт.

Гайсултанова Залпана — болхлочоа, Грозненски район.

Таракоева Махьмада Сахара — цIен нанна, Назрановски районера Наьсар-Керте.

Дадаева Разета — цIен нанна, Шалински районера Гермечук яха юрт.

Джамалдинова Зулпана — цIен нанна, Шалински районера Майртуп яха юрт.

Зубайраева Ажара — «Россия» яхача колхоза колхозхочоа, Наурски район.

Имагожева Махьмада Любайна — цIен нанна, Назрановски районера Наьсар-Керте.

Кортоева Оарций Еленана— цIен нанна, Назрановски районера Наьсар-Керте.

Кузигова Махьмада Лебахана — цIен нанна. Малгобекски районера Йоккха Ачалхе.

Лобазанова Халисат Магомедовнана — цIен нанна, Грозненски районера Октябрьский поселок.

Мусаева Заргана — Ленина цIерагIча колхоза колхозхочоа, Наурски район.

Оздоева Бахьаудина Люлихана — болхлочоа, Сунженски, район.

Осканова Исраьила Накала — цIен нанна, Назрановски районера Пхьилекъонгий-Юрт.

Саниева Мархана — цIен нанна, Шалински районера Октябрьское яха юрт.

Тагирова Дадара — цIен нанна, Шалински районера Шенторой яха юрт.

Тамбиева Ибраьхьама Аьсета — цIен нанна, Малгобекски районера Керда Редент.

Ташовхажиева Табарака — цIен нанна, Шалински районера Сержень-Юрт.

Тепсуркаева Ремнева — цIен нанна, город Грозный.

Угурчиева Фатимана — цIен нанна, город Грозный.

Умарова Шудана — «Калиновский» совхоза болхлочоа, Наурски район.

Хажиева Сагилата — «Терский» совхоза болхлочоа, Наурски район.

Хасиева Сухайбата — цIен нанна, Наурски районера Ищерски станица.

Хашиева Инала Дугурхана — цIен нанна, Сунженски районера Первомайское яха юрт.

Царнаева Барета — цIен нанна. Шалински районера Чир-Юрт.

Цинчиева Маска Уздиевнана — болхлочоа, город Грозный.

Шахтиева Зайнабена — цIен нанна, Шалински районера Курчалой яха юрт.

Эдилова Маржана — цIен нанна, Шалински районера ЗIамига АтагIе.

Эльбиева Марияна — цIен нанна, Шалински районера Шаьла яха юрт.

Юсупова Залпана — цIен нанна, Шалински районера Октябрьское яха юрт.

Юсупхаджиева Заргана — цIен нанна, Шалински районера Овторой-Юрт.

Ютаева Ракетана — Кирова цIерагIча совхоза болхлочоа, Наурски район.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль,
1974 шера. 20 май.

Дикача гIулакхашца белгалдаккха лаьрхIад

КПСС ЦК Советски Союза берригача харжархошка, гражданашка даь Кхайкарал къахьегама дикача гIулакхашца белгалдаккха лаьрхIад Старогрозненски буруэ тохара балхий управлене коммуниста Швецов Владимир Дмитриевича кулгалдеча буруэ деттараша.

Пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера № 638 йола кIеж етта скважина мехкдаьтгахошка дIаеннай цар.

Укх деношка Хаян-Корт-81 яха керда яьккха скважина планагIа лийрхIачул ши да хьалха эксплуатаце дIачуеннай буруэ деттарий бригада коллективо.

Керда скважина йоаккхача дика къахьийтар мастера Синькович Евгене, дукха ха йоаццаш «Знак Почета» яха орден еннача мастера Горшенев Константина кулгалдеш йолча сменаша.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

КЪАМИЙ ДОШИ ХIАНЗАРА ДУНЕИ

Наьха хIара кердача ноахало шийча хеттача тайпара харжац вахара хьалаш, дIанхача ноахалашкара тIехьленна кхоачпарга уж. БIаьш шерашка хьалъеш хьаенача цу ларда тIа цо хувца а хувц, эргадоахаш тоа а ду ший вахара куц.

Дерригдунен истори вIаштIехьдалар адамле къамий белгалонегIа хьахиннача дукхача паччахьалкхенаш а хинна екъалуш нийсденнад.

Капиталистически общество дегIаахара закономерносташ тохкаш ше волаш В. И. Ленина хьахьекхай къамий деша цу обществах йоаллаш йола ши тенденци. Хьалхаръяр — къамий вахари къамий болаамаши хьахилар, къамий сакхетам вIаштIехьбалар, къамий паччахьалкхенаш хьаяри чIоагIъяри, къаман моллагIча Iазапа духьалара къовсам. ШоллагIъяр — къамашта юкъеи паччахьалкхенашта юкъеи еча обмений лоархIам лакхбалар, къамашта юкъера йовкъаш кагъяр, хIамаш кхоллача низашта, экономически, политически, духовни вахарара къамаш гаргалдахараш царех хIоралар дегIадараш новкъостал деш йола интернационализаци яр. «Шаккхе а тенденци, — белгалдьхад В. И. Ленина, — капитализма дунен закона маIан. Из дегIайоагIача юххье хьалхаръяр кот хул, шоллагIчо хьахьокх бокъонца кхаьча яьннеи ше социалистически обществага яларга йодаш йолеи капитализм» (Соч бизза гуллам, т. 24, оагI. 124).

Цу шин тенденце гIулакхий закон Ленина дунеи хьалхара тIом хьале хьалхагIа хьа а дийллад, вIаштIехьа а даькхад. Из нийса хилар бокъонца бакъдаьд дIахо мел йолача хана обществo дегIаахаро, къаьстта а дунеп шоллагIа тIом хиннач тIехьагIа.

Германски фашизми японски милитаризми йохаяр, дуней социалистически система хьахилар, къамий-кортамукъален болам низ болаш айбалар бахьан долаш империализма колониальни система ехар. Цун гаргаш тIа хьахилар кхычарех тийша хIама доацаш йола дукха паччахьалкхенаш. Цу цхьан ханна, хIамаш хьадеча низаша вIаши юкъерча бувзамийн хотмийн средстваш тIа-тIа дукхагIа эргайоахаш тоаяро воздействи а еш, чIоагIлу адамий дерригача вахара еш йола интернационализаци. ДегIаахара объективни леламо эггара хьалхарча аргIанна оттаду гонахьара среда лорадара, энергетически кхыйолеи Iалама ресурсаш караерзаяреи царех пайда эцареи, кхерамегIа дола лазараш ца хилийтареи дIадахареи. Дунеи океани космоси тахкара декхараш. Уж дерригa декхараш кхоачашдеш хилча дерригача халкъаша цхьана къахьега деза.

Машаре дахара ленински принципашца хьалхле делаеш йола советски аракьара политика дерригача мехкашта юкъера гIулакхаш, цар социальни строй моллагIча тайпара яле а. лертIадахара, цар суверенни бокъонаш йизза кхоачашъяра. дунеи халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбара, хорта а болаш даим цхьана гIулакхаш леладара тIаерзаяь я.

Керттера положенеш КПСС XXIV съездо тIайийцача машара Программа тIа латташ йолча цу политико хьахьокх дунеи социальни прогресса объективни тенденцеш, къамий интернациональни хьисапий цхьоттIенга кхача цун безам хилар.

Цунца цхьана, антагонистически классашта йийкъача буржуазни обществe къамий дош бокъонца къоастадулургдаш аьнна хет марксизмана-ленинизмана. Къоастадулургдоацаш вIашдухьалдаьнна да укказа къамийн интернациональни хIамаш. Духхьал из вIашдухьале бахьан долаш ехар. масала, Австро-Венгерски Британски империеш.

Вай деношка Iалаьмате ира латт США-ра кIайчари Iаьржчари проблема. Цу мехка бахача неграшка болча бахача нахах дукхагIбараш болхлой ба. Цар цхьатарра бокъонаш оттаелга социальни кортамукъаленца дувзаденна да, хIаьта из капитализма торсний доазовел арадоал.

Истоpe-дуккхача масалашеи факташеи хьахьокхачох, къамашта юкъе национализм, антагонизм ехкар пайданз дац ширача замалахьа лаьш лелабаьча римерчар IаьдалагIа «Бекъа а бекъаш де доал» яхаш лелача доал деча эксплуататорски классашта мара.

ХIаьта къахьегача наха прогрессивни интеллигенце викалех лаьцэ аьлча, уж массайолча хана, массадолча мехкашка халкъашта юкъера доттагIал хьаштдолаш хиннаб. Александр Пушкина ше польски поэтага Адам Мицкевичага дахьийтача письмо тIа яздаьд, цхьа ха йоагIаргья «халкъаш, халахетараш диш а даь, сийлахь-боккха цхьа дезал а хина вIашагIкхетаргдолаш».

Цхьабакъда уж дика уйлаш цу хана кхоачаш хила хьакха хиннаяц: цу гIулакха эша объективни хьалаш вIаштIехьдаланза хиннад цу хана. Уж хьахиннадац ший социальни озланга диллача къамашкахьа озабезам бара уйла дег чу йоацаш йола болхлой класс общественно-политически арене яьнначул тIехьагIа мара. Цун къаман идеяш цу цхьан ханна интернациональни а я. Ший мехка болхлойи берригa къахьегамхойи эксплуатацех мукъабахара гIулакхо дIадех кхыча мехкашкарча къахьегамхошца вежарий цхьоагIон барт тайна гIулакхаши леладелга. Иштача хьалашка мара кхоачашъюлургьяц болхлой классага шийн сийлахь-йоккха исторически мисси — социализм хьалъелга, къамаш шоайла хийрадаьха лоатталеш дола гIулакх цIендаь дIадоаккхилгеи тайп-тайпарча къамашта юкъе бокъонца дола вошал оттаделгеи.

Марксистско-ленински теоре уж выводаш нийса хилар бакъдаьд СССР-еи кхыча социалистически мехкашкеи къамий дош къоастадара опыто. Советски Союз — хIанзарча дунеи тIа эггара дукхагIа къамаш даха мохк. Укхаза дах бIаь совгIа къамаши народносташи. Цу дерригнех а цхьана гIулакхаш бокъонца цхьатарра бокъонегIа лелаш хиларца, цхьаккха тайпа Iазапи дискриминации ца хиларца, вIаши лоархIаши барт тайнеи хиларца белгалбоалаш бола вежарашха барттайна цхьа дезал хул.

Ше хьахиннача хьалхарча деношке а Советски паччахьалкхено хьакхайкаьй цар цхьатарра бокъонаши суверенитети, дIадаьккхад цхьадола къамаш IотеIаделгеи вожаш хьалхестаделгеи, Iалашдаьд хIара къам ши-ший мукъагIа хулгеи паргIатта уж дегIаухилгеи. 1918 шера январе В. И. Ленина язъьяча, эггара хьалхарча Советски Конституце ларда а хинна дIаэттача «Къахьегамхойи тоIадаь ваьллача халкъеи бокъоний Декларацe» тIа йоахар, «паргIатача къамий паргIатача барт-цхьоагIоч ларда тIа» чIоагIъю Советски республика. Цу ленински идеяс белгалдаьд Советски паччахьалкхе дегIаахар СССР — бокъонца паргIатеи цхьатарра бокъонаш йолаши йола социалистически республикаш бIарчча шоай цхьа паччахьалкхе а яь шоай лоIаме вIашагIкхетар.

Советски Союзерча хIара халкъа ший я цо лархIа а йоагIаш еза лоархIаши доккхал деши йола къаман башхалонаш, исторически традицеш, культурни рузкъаш. Советски вахара куц белгалдоал, эггара хьалха, сага сага эксплуатаци е йиш ца хиларца, цхьан халкъо вокханиэ Iазап тIалоаттаде йиш ца хиларца. Цхьатарра бокъонаш йола халкъаш дукхача къамий юкъерча цхьан паччахьалкхене вIашагIтохари кхотадари, боахами культуреи дегIакхувлача цар айхха цхьана гIулакхаш леладар, цар экономикеи культуреи тоаялар — бокъонца цу хIамашца белгалдоал социализма хьалашка къамий дош къоастадар.

СССР-е хIанз къамий отношенеш дегIаухача хIанзарча этапе вежарашха долча халкъашта юкъе кIирдаь дIа-юха хувцамаш ду материальни духовни рузкъашта, хьахул интернациональни культура, массе оагIорахьара тоа а лу, гарга а долх шоай юкъара цхьа Даьхе — цар цхьана къахьегаш хьаяь низ бола Советски Союз а йолаш дола социалистически къамаш.

Социализмо «дIадахаш» е къамаш а, е халкъий къамани патриотически безам а. Цо дIайоаккхар къамий антагонизми моастагIали мара яц, цо мегийтац цхьа къам вокханий гарга е тIех хулга а, е эсалагIа хулга а. Социализмо хьаду къамий патриотически уйлаши интернациональни декхари гармонично цхьана тардара эца хьалаш.

Василий СТЕПАНОВ,
«Коммунист» яхача журнала редколлеге член.
(АПН).

ЗАКАРПАТЬЯ ЮРТАШКАРА ТОРГОВИ ЦЕНТРАШ

Ракошин яхача закарпатски юрта юккъе хьалъэттай шозза вIаштIаръяь йоккха эдани. Из я универмаг, гастроном, ресторан, кафе а йолаш йола торгови центр. Укх тIеххьарча хана хIанзаръяраш санна йола торгови комплексаш хьахиннай Закарпатски области дуккхача юрташка.

ХIанз дукха хIама ца эшаш 3300 торговлен общественни кхачанн предприяти. бIаьннега кхоачаш заводаш, фабрикаш, мастерскеш, 100 хIана ил аьнна автомашин я закарпатски кооператорий кара. Юрташка бахача наха кооперативни гIулакхаш деча балха тIа ва ахаиел дуккхагIа бараш лакхерен юкъерен образовани йола специалисташ а болаш вола 17 эзар совгIа саг. Областера товарооборот укх тIеххьарча 20 шера иттаза йоккхагIа а хинна дукха хIама ца эшаш 300 миллион сомага дIакхаьчай. ЛаьрхIад, совхне области юрташка вахача хIара саго кхо бIаь совгIача сомах товараш ийца хилар.

Фу хIамаш я юрташка бахача наха ийераш. Укх тIеххьарча кхаь шера области юрташка, ехкай 50 эзар хIана яц аьнна йола телевизори радиоприемники, 20 эзар гаргга холодильник а баракъаш дутта машин а массехк эзар легковой автомобили мотоцикли. иштта иттаж эзараш маьха политически, Iилман, художественни литература а дехкад.

— ТIа-тIа дукхагIа хоттаща товараш, — яхаш дувц облпотребсоюза правлене председатела Гарагонач Ивака. Из теркал а деш, хIанзара торгови комплексаш хьалъе лаьрхIар оаха. Вахача наьха дукхалга хьежжа хьалъю оаха уж: кагий комплексаш — ши эзар саг вахача юрташта, юкъеръяраш — виъ эзар саг вахачарна, йоккхий яраш — виъ эзар сагал дукхагIа нах бахача юрташта. Цу тайпара торговле комбинаташ хIацэле а хьайийллай йоккхача 100 юрта, хIаьта, пятилетка чакхйоалаш 150 гаргга хургья уж.

Массе метте юкъехьош латт торговле прогрессивни формаш а: самообслуживани, цIагIа чу а кхухьаш товараш дIателар, пайщикий заказагIа товараш дохкар (къаьстта а гаьнарча лоамарча ахканарча даьгIенашка, шурий-товарни фермашка). Оаха хьаю специализированни тикаш: маьхк йохка, бура йохка, галантерейни, кога гIирс бохка, боахама эшэ хIамаш йохка... Юрташка бахача наха хьоарах яь хIамаш а лоаттаю потребкооперацe. Денкеи бийсаннеи 600 тонн совгIа маьхк тел тахан юрташкарча маьхк йоттача пекарнеша.

Кхы кIезигагIча лоархIаме доацаш гIулакх да потребкооперацe цхьаькха а — юртбоахама продукташ кийчъяр. Царех цхьа дакъа бахача нахага дохка дохьийт. вож дакъа — цар шоай предприятешка чакхдаккха. Укх гаргтарча хана юртбоахама продукташи белгалдаь 2—3-зза дукхагIа ийе лаьрхIад. Цу гIулакха шерра хьалъе йолаяьй керда холодильникаш, баьцадаараш, сом чулоаттабу хранилищаш, сом чакхбоаха завод.

Потребсоюзо торгови точкаши общественни кхачан предприятеши хьалъяь Iаш. Юртарча кооперацe доалахьа я ший профилакторещ, салоIа цIа, клубаш, паркаш. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIарча шерашка Закарпатски областе хьалъяьй бIаь гаргга производственни предприяти: маьхк ю заводаш, хьу чакхйоаха фабрикаш, бытовой гIулакхаш ду мастерскеши цехаши, сом чакхбоаха заводаш. Цар арахец кхо бIаь совгIча тайпара продукци (керттерча даькъе — моттигерча бедалах). хIаьта цунах цхьадола дакъа. (баьцадаарий, сома, грибной консерваш. дахчах, керамиках. кизгах яь художественни хIамаш) Венгре, Чехословаке, Японе, Канаде, США, Франце, дунеи кхыча мехкашка кхухьийт. Хьаеча продукце мах берригa а лаьрхIача 40 миллион сомад тIехбоал.

Владимир ПОПОВ,
АПН корреспондент.
Ужгород.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 30 май, 1974 шу.

ТОРОНАШ ЙОЛАШ Я

Укх шера 1300 тонн дулх, 3600 тонн шура яккха езаш ба Ачхой - Мартановски района хьайбаш леладераш. Атта деце а кхоачашдулургдолаш да цар денна дош. Из иштта хилар хьахьоккхаш я дIабахача 4 бетта итогаш. Соахка цу хана 1128.8 тонн яьккхача. 1373.8 тонн шура яккха вIаштIехьдаьннад цар. Соахкарчул 36 килограмм дукхагIа яьккхай хIара кхоабача Iаттагара шура.

Бакъдар аьлча, уж толамаш кхы а дикагIа хила тарлургдар цхьадола кхоачамбоацараш децаре. Шу дIадоляденнача хана планал совгIа йоаккхаш хиннаяле а бIаьсти кIезигъяла йолаелар шура. Соахка хьалхарча 4 бетта 41,8 центнер пачхьалкхенна дIачуеннача метте 30,5 центнер мара еннаяц «Самашкинский» совхоза хьайбаш леладераша. Иштта шура кIезигагIа дIачуеннай «Лермонтовский», «Овощевод» совхозий хьайбаш леладераша а. Хьалхарча даькъе бIаьсти йоаллаш доакъар кIезигдалар да шура эшаялара бахьан. Соахка апрель бетта хьалхарча деношка дажа арадаьхадар доахан. ХIаьта укх шера май бутт хьахулаш мара доажаде арадаьхадац уж.

Цул совгIа кхоачамхилал гурахьа кийчдаь дале а хьурмат це деш доал дарах доакъар тоъаьзар цхьадолча бозхамашта. Иштта хьал эттар «Самашкинский» совхоза кхоалагIча отделене шурий ферме.

Доакъар ца тоъар бахьан долаш йоккха хало тIаккхаьчар цу отделене хьакхий-товарни ферма болхлошта а. Производственно - финансови планагIа 1 май тIаккхоачаш 3000 хурск тIаккхета езаш я цига. ХIаьта тIаккхийттар 1886 мара яц, е соахкарчул 603 кIезигагIа. Хьайбаш лерттIа ца кхабари доакъар хьоанал кIезига йолаш хилари бахьан долаш нийсденнад из гIулакх. Масала, кени мукхи техача концентраташца дукха тувхараш я. Яхка гаргакхаьчача хьакхарчашта эша тIехкий хьоара, мела, Iовкъара, кIира кхера элементаш вIалла а яц цунца. Цудухьа дика яц цар цу тайпара концентраташ. Хан-ханнахьа хий ца меладеш а моттигаш хул хьайбашта. Ший ханнахьа д кхоачамхилал а лоаттадац меша доакъар.

ТIаккха тамаш е езаш дий хьайбашта дозал тIа ца кхетарах? Соахка 1115 центнер тIаккхийттача метте 772 центнер мара дозал тIаккхийттадац хьакхарчашта. ПланагIа 8 мара яхийта ца езача хIара центнер дулхага дIаяхийтай 19 доакъара единица. Цудухьа 169 сомага дIаккхоачаш лакха да цхьа центнер тIаккхетача дулха доэлга дIалодар, планагIа 115 сом мара хила ца доагIача.

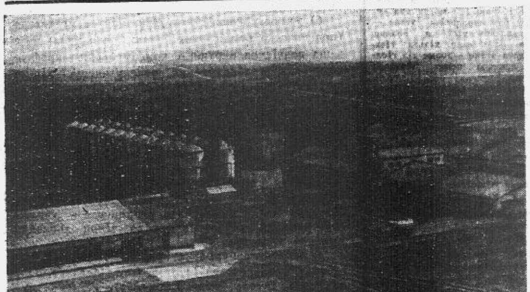
Районе паччахьалкхенна эггара дукхагIа дулх дIадала дезарех я «Самашкинский» совхоз. Хьайбашта, хьакхарчашта нийса жа а леладу цо. ПланагIа ер шу чаккхдоаллаш 12000 устагIа хила безар укхаза. ХIаьта дуккхача моттигашка пайда беш йола из доархIаме дакъа боахама зе деш да. Укхаза а доакъара база эсала хилара, хьайбаш лерттIа ца кхабара дIатIабилла беза бехк. Рационаца яц микроэлементаш, ханханнахьа хьаккхаьац желашка тух.

Чакхйоалаш латт жа дахка хя. ХIаьта план кхоачашъергхилар шеквоаккхаш я цун итогаш. ПланагIа 90 болча 65 Iаьхар мара бац 100 жийна тIехьа. Геттара дукха дов уж.

Бакъдар аьлча, укх тIехьарча хана баьцага дахарца кIезига тоаденнад хьал. Соахка укх деношка хиннача боарам тIа яьчнай дIачулу шура. ХIаьта из дукхагIа йоаккхаш а ла цхьадола боахамаш. Цхьабакъда, цунах кхоачам а баь Iе йиш йолаш дац гIулакх. Къаьстта терко е езаш да детташ дола Iул къоначарца керладаккхар, шура дукхагIа луши хьаьнагIа йолаши дараш хьакъоастадар, санитарно - ветеринарни мероприятеш ший ханнахьа чакхъяхар, сийнача конвейерах нийса пайда эцар санна дола деш.

Г. ГРУЗИН,

«Ленинизман байракх» яхача районни газета болхло.

«Тарту» яхача эстонски Iилман-тохкама института хьайбаш леладарей ветеринарей опытно - хьоккхама совхозе болх бе йолаеннай 2300 хьакха лелаю свинарник.

Хьайбашта гIулакх делга, доакъар дIателилга, помещенеш цIенъелга механизаце новкъосталца чаккхдоаккх. Цу чу оттаяьча специальни устройства автоматически чаккхдоаккх температура эшшача боарамагIа лоаттаелга.

СУРТА ТIА: совхоза керда свинарник.

ТАСС фотохроника.

ЯХЬЕ БАЬННАБ ГIИШЛОНХОЙ

«Чечингсельстрой» треста гIишлонхоша генподрядагIа гIишлой-монтажни балхаш дара биъ бетта план 101,1 процент кхоачаш а еш планал совгIа даьд 56 эзар сома маьха балхаш. ДIадахача шера хьалхарча биъ беттаца нийсдича укх шера цу юкъа генподрядагIа даь гIишлой-монтажни балхаш 650 эзар сома маьха дукхагIа да.

Ший низаца гIишлош хьалъелга кхы а дикагIа лел тресте. Биъ бетта паччахьалкхен план 105,8 процент кхоачаш а еш, ший низаца планагIа лаьрхIачул совгIа цо даьд 218 эзар сома маьха гIишлон балхаш, е соахка хьалхарча биъ бетта даьчул 706 эзар сома маьха дукхагIа.

Треста гIишлонхоша укх шера хьалъяь яьккхай Грозненски района «Атагинский» совхоза механически мастерской, Малгобекски района «Алханчуртский» совхозера эзар бежана лаьрхIа помещени. ХIанзлехьа ах шера план кхоачашъяьй Толстой-Юртовски птицефабрикера эзар кха тIарча оалха зарашта лаьрхIа ши база хьалъеча мастер Лорсанукаев керте латтача гIишлонхоша. Укх шоллагIча квартале хьалъяь яккха лерхI цар уж шаккхе а база.

Треста дIа-юха лелача механизированни колоннашта юкъе хьалхалатташ я Висаитов Мурат, Нзнахаев Iалаш керте латта ПМК коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

УЗБЕКИСТАНА ХИНА IХАЬНАШ

Юрта боахамерча дерригача лаьттаех 77 процент дIалоац Узбекистане хий дехкача лаьтташа. Республике хьабаьча 12 Iама чу хIара шера 4 миллиард кубометр хий Iоаду.

АПН корреспондента Колобов Григоре ташкент-ки университета профессоргара, экономически Iилмай докторгара ИБРАГИМОВ IАЛИХАНАГАРА дийхар республика халкъа боахаме ирригацисни системаша лоацача даькъа хьакъехьа дувцилга.

— **Укх нийслагIча пятилетке вай паччахьалкхено Узбекистане хин боахама гIирсаш хьалдара 4 миллиард сом хьахийнад, дIаяхача пятилетка цу гIулакха 1,6 миллиард сом хьахийцача метте. Селлара дукха ахча дIаахийтара маIан фуд?**

— Цуй маIан да республике юрта боахама производство чIоагIа айялар, эггара хьалха цун керттера дакъа — хьайбай боахам. Ерригача Союзе гулбеча боамбех 70 процент Узбекистано тел.

Къаьнарча кицо йоах: «Лаьтта — боамбе са, хий — цун цIий». Къахетам боацаш малх хьежачен бIаьстан юхьера денз гуйранга кхаччалца догIаш ца делхачен тха крае хий дехкаш ца хилча юрта боахам лелалургбац. Цудухьа ирригацин мелиорацин — лаьттан беркат алсамдаккхарац лаьтта леладара культура лаккхьяран керттера хьалаш. Хий дехкацни мелиорацин еши хилча мара вIаштIехьдаргдац кегда лаьтташ карадерзале, йокъалахи Iалама кхыча духьаленехи тийша хIама доацаш лакха хьувкъам кхебе.

— **Дувцал сона, боккъала, Узбекистанерча доархIаме гIарча хин боахама объектех а республике уж дIахо хьалъяра перспективех а.**

— Болх беча системашта юкъе цIи яккха йоагIа 280 километр дIаьхача, хий 65 метр лакха айдеш шоай тайпара насосни ши станци а йолаш долча Аму-Бухарски канала хьалхарча аргIан. Цу гIирсо Iалашду эггара чIоагIагIа йокъал латтача Бухарски областерча 120 эзар гектара тIа хадлаьза хий ухийтилга. Цхьаькха боккхагIболча гIирсо 110 километр дIаьхача доккхача Андижански канало уегIаш доагIача Нарына чура хий тIоалал ца тоъача Ферганский атагIарча беркатеча лаьтташ тIа доалладаьд. Туямуюнски канало хий ухийт Хорезмски сазисерча 190 эзар гектар долча боамбе кхаш тIа.

ХIанз каналашта, республикерча хий хьаувзачен кхыча гидротехнически гIирсашта могаргда хьаштдолча сагIорахьа хIара секунде 950 кубометр хий лестаде. Нагахьа санна сага кулгашца хьадаь уж дерригаш хин хьарсамаш вIашагIа а хувтташ дIадIаьхдича, экваторе тIолла шозза дуненна гобаккхал хургдар уж.

Декъача лаьтташка хий дехкара хаддаиза йоакхо еш хилзро Узбекистана боамби кхеберашка йиш хилийтай боккха толам баккхи: соахка пар хьзакхебаьб цу мехкашка эггара хьалха боамби дIабе болабича денз ца кхебаьча тайпара дукха боамби — 4 миллиони 910 эзари центнер «кIай дошув».

ХIанз массехк дош аргда аз тахан Узбекистане хьалдеш латтача ирригационни гIирсий хьакъехьа.

Укх тарггарча шерашка тоаенна моттиг а хина дIаоттаръя бIаьш шерашка яьсса илла Каршински екъа аре. Укхазарча хий дехкача лаьттай 900 эзар гектара тIа хьалкхебергба биткъа хьоаса болз боамби. Укхаза хий тIаккхувларгда низ болча насосни станцей новкъосталца Каршински аре боарамал 132 метр лохагIа долча Амударья чура. Хийца доаккхаш латт укхаза магистральни канал. ХIанзле а керда йиллача кхаь совхоза лаьтташ тIа хий а ухийташ болх беш да 150 километр дIаьха цун цхьа га.

Амударья берда йистте хьатIаотт Каттакумаш — «йоккхий гIомараш» — беркат луш доаца декъа лаьтта. ХIанз укхаза даккха доладаьд 54 километр дIаьх а денна, Узбекистана эггара къулбехьарча обласа хий чергдола Аму-Зангски канал. Хий дехкача лаьтташка комсаш лелаю доккхий боахамаш дахка лерхI.

Цхьабакъда эрий дада лаьтташ карадерзадара балхаш даь Iац хIанз узбекски мелиораташ. Хадданза эргайоахаш тоаеш я хий декха къаьпара системаши гидротехнически гIирсаши.

Сай къамаьл чакхдоалаш дешачар теркам тIабахийта безам бар са цхьаькха цхьан хIаманна: хий декха мегаргдола среднеазиатски республикай лаьтташ керттерча хьасташкара — Амударьи Сырдарьи хьарсамашкара доагIача хига кхоачамбулургболчул дукха а дукхагIа да. Средни Азе юрта боахамерча лаьтташка дIахо хий декха йиш хургья Сибарегарча сийлахь - доккхийча хинех — Обахи Енисеехи — хьадетталуча тоатолашкара хий тIаккхувларца. Из гIулакх чаккхдаккхаро йиш хулийтаргья, специалисташта хетачох, Аральски Каспийски фордашкара хин баланс юхаметтаоттае меттел Средни Азеи Казахстанеи климат тоаяра дикка новкъостал де а.

Григорий КОЛОБОВ,

АПН корреспондент.

ФАШИЗМ МАРА КХЫ ХIАМА ЯЦ

— Унзаре сурт бIаргайайра сона Чиле. Сона хетаргахьа, цхьаккха чилийски дезал бац мел кхаьча а хунтагахьара сагото ца кхоачаш.

— Юаццаш яр геноцид хилар бакъде йиш йолаш вий хьо?

— Шеко йоацаш. Из геноцид й. Фашизм мара кхы хIама яц из. Хозахета дац Чилерча книжкай тикашка дохкаш испански меттала даьккха Гитлера «Майн кампф»...

(Чиле тIема хунто даь зуламаш тохкаш хиннача дуьнен халкъашта юкъерча комиссе хьалхарча сессе американски адвоката Стэнли Фолкнера баь лоткъам).

Дуьнен халкъашта юкъерча комиссе секретариата заседани хилар укх денношка. Цига хина къамаьл укх шера сентябрь бетта шолагIа сесси кийчъяра хьакъехьа дар. Правительствашкара, дуьнен халкъашта юкъерчен общественни организацешкара тIагIертта дийхар комиссе хунтага топаш тоха даь приговораш юхадахийтара, Чилера судебни процессаш сацайитара, политически гIулакхашта лийца мел боахка нах сов чехка хьахецийтара, концлагераш дIаяхийтара кхы тIа а сихха къахьегила.

Фашистски хунто укх денношка Досон яхача гIайрен тIарча концлагерера Сантьягорча набахта хьачубоалабаьб Чиле Коммунистически парте Генеральни секретарь Луис Корвалани бокъо йоацаш дIаьккхача Халкъа цхьоагIон правительства кхыбола боккхий деятелаши. Уж берригаш а кастта тIема трибунала хьалхашка дIаотта безаш ба.

Луис Корвалан ма лаьцциниге а шоашкара хьадага а лувцаш цунна тIаккхийхкача бехкех бокъонца бакъдараш хIанз укх сахьата ховш деце а, цунна хьалхагIа тIабена хинна бехк топаш тоха суд е езаш бола «тийша болх» лелабаьб яхаш бар. Дуьнен халкъашта юкъера общественность кхераш я Досонера баькка, кер биззалла хIама ца нарахи медицински новкъостал ца хиларахи гIоларал дайна болча тутмаккхех Халкъа цхьоагIон цхьан министрах Хосе Тоах хиннар хилар. Март бетта из а иштта Досонера Сантьяго хьа а воалаваь, цул тIехьагIа, хунто хьакхайкадаьчох, «це шийна теха веннав».

Фашистски террор бахьан долаш веннача цхьаькханех, Сальвадор Альенде гаргагIарча соратникох, хьалха города Вальпораисо префект хиннача Хуан Бустосах дола хIама хезад укх деннoшка. Вожаш а санна «це шийна теха веннав» яхаш Iаьдалаша бийца оапаш. Официальни коммюнике тIа йоах, Бустос «ше шийна кертах тепча а теха веннав». Из шоаш дувцаш, кхыметтел лаьца воаллача тутмакха герз мичара деиад а хьоахадац.

Тумбес яхача мысера гаьна доацаш форда чу кхайсад чилийски патриотий бIаьш делкьий: ше деча зуламий дукхал къайлаяхьа гIерт хунта. Цун набахтенашкара «бай дIабоал» йийхкача аьрдехьарча партей, профсоюзий, кагирхой организацей активисташи мугIарера членаши, болхлой, ахархой, интеллигенце викалаш.

Фашисташ цIий Iоахийта болабеннача укх бархI бетта, Чиле Социалистически парте генеральни секретара Карлос Альтамиранос хьакхайкадаьчох, 30 эзар чилийц вийнав, 35 эзар набахтенашкеи концлагерашкеи чукхайсаб, 100 эзар совгIа мехкара дIабахаб.

«Юкъ-юкъе шийла йила еза демократи, керда демократи хьахилийтар духьа», — эхь доацаш йоах чрезвычайни полномочеш хьаьа йоацача ханна йIаьхьяр хьакхайкадаьча хунтана керте латтача инарала Пиночета. «Керда демократи», «керда порядок» — цхьан хана хьалха а туаcаш бIарча халкъаш доадаь дIадаха гIийрга керда лозунгаш вIалла а дац. Бакъ доацар да «Сьемпре» яхача мексикански журнало дувцар?: Пиночета гIулакхаш уизаре тара да Германе фашистски диктатура бIехача хана Гитлерен нацисто бараши леладаьча гIулакхашта.

Кхыметтел аьттехьара партеш а политически арена арахкувсачен Iаьдал бе боккхал мара боацача экстремистий кхара дахийтачен чилийски хунта гуччахьара фашистски позицеш теркалъю хIанз Чиле хиннача Малхбузехьарча Европа, Латински Америка мехкашкарча, США-рча дуккхача журналисташа, юристаша, политически общественни деятелаша.

ХIанз берригача мехка гIолла лелача тIема трибуналашка хулаш йола дукхха процессаш — тIа-тIа дукхагIа дорхлуш латтача, моллагIа а оппозици, мичахьара йоагIаш из яле а, тоIаяра тIаерзаьча политика аспектех цаI.

Талькауано яхача городерча тIема трибунало дуьц «герз лоаттабеча тIахьожама хьакъехьара закон толхадарах» бехке ваьча 28 сага дешаш. Сантьяго тIема суд еш латт мятеж йолча деношка халкъа цхьоагIон правительствана тешаме болаш бисача чилийски ВВС 57 эпсарай унтер-эпсарай. Бехке веча яхнена топаш тоха суд елга дех прокуроро. Ранкагуа яхача гроде 22 профсоюзни активиста «дош» лувцаш я трибунал. Набахта яха йIаьхха, бовлцца хIана яц аьна, ханаш техай Досон яхача концлагерерча 47 тутмакха.

Юхейиса демократически бокъонаши граждански паргIатонаши цIенъяь дIаяхара тIадерзадаь массехк керда указ арадаьккхад тIема хунто. ГIулакхаш тIа мел ухийтачар делаш къаьсттача следствении системах чаккхдоах. Аьрдехьарча партей членаш балха дIайийбаь. Ах миллион гаргга чилиец балха воацаш висав политически бахьанегIа.

Кхы а цхьа соцам — йоккхийча промышленни предприятешка «къайлагIа тийшаболх лелабеча элементашца» къовсам лоаттабара герзашцарча низий кара хургдолаш къаьстта военизированни ха оттадара хьакъехьа. Цу тайппара, тIема репрессивни аппарата юкъе ухийт полицейски низаш.

Халкъах яхер хунта. Цун дег чура дIадаха ловра цунна фашисташа го баь лаьттача «Ла Монеда» яхача президентски двореце дийка Сальвадор Альенде тIеххьара дешаш: «ХIанз низ бе боахкараш цхьан юкъа мохк караберзабе могаргда, цхьабакъда е зуламашца а, е низаца а цIаккха юхасоцалургьяц царга социальни дегIаахара процессаш».

Истори вай да, дIахо тIатехар цу хана президента, хIаьта из хьадераш халиъаш а да, Тахан фашизм гоама йолча миллионаш чилийцашта дагадоагIа уж дешаш.

О. ТРОФИМОВА,

АПН комментатор.

САКЪЕРДАМЕ ХIАМАШ

ЦХЬАН ХАНА - ЗАМАЛАХЬАРА ДЕКХАР

Нью-Йорка Штатера город Смиттауно ший 200 шу дизар белгалдоаккхаргда укх шера. Цун Iаьдалаша город йолаш хилар дуненна дагадохийта лаьрхIад, цу гIулакха тоъал ший тайпара никъ а хержа. 200 шу хьалхагIа США кортамукъале бахьан долаш тIом латтача хана английски салташта езаеннай малараш мела цхьа моттиг, даьна цхьа пенс ца луш массехк шера малараш мийннад цар цу чу. Алхха цхьан шийлача ноябрьски бийсанна эпсар керте а волаш волча 30 салтечо рома бешка меннай.

Цу малараш мелача заведене даь тIехьено Энентас Смита лаьрхIад английски королевагара мийннача маларах боагIа мах хьабеха. ГIажа бедаргаца яз а яь, боалоза мухьар тIатоIалаь чIоагI а яь 577 стерлингий фунта счет яхьийтай цо паччахьага. Бакъда, маларий заведене даь вийвий вийвоI шек ва «счетагIа» ахча хьаэца вIаштIехьдаргдий-хьогI ший аьнна хеташ — хIанз лелача ахчанген хIанзарча инфляцеген диллача — XVIII бIаьшерене дIа ца токхаш диса 577 стерлингий фунт-м дукха хIама ца эшаш 100.000 доллара нийсса ма дий.

Моттигера фермераш леткъа баьннаб лоамашка оакхарий даьржад, уж къонача Iоахараштен Iулах къаьстача женен тIаеттталу яхаш. Iилмахоша баьча тохкамагIа гучадаьннад, уж оакхарий лоамашка дажаш, лелача жена бIарчча Iул вIашагIа а кхийте тIаеттталуш йола... къайгаш хилар. Массаза а цига бахаш хьабоагIача наха йоах, хьалха цу тайпара хIама хиннадац. Цу къайгий Iуло леладеча хIамо чIоагIа уйла тIаэзай швейцарски орнитологий.

В. КОЗЛОВ.

(ТАСС).

БЕДАРГ ЙОЛА ОАКХАРИЙ

ХIанзалца къайгех маьрша оалхазараш лаьрхIад Iилмахоша. Цхьабакъда хIанз из нийса лархIац Швейцарски Альпашкарча орнитологически станце болхлоша. Цар зийнад швейцарски города Сьона, Вале кантона центра, юкхе лоамашка Iеш дола къайгий Iул.

Дукха ха йоацаш болх бе йолаеннай Руасси ăп Франце, Парижера гаьна йоацаш, хьалъяьча Шарль де Голла цIерагIча йоккхагIйолча французски аэропорта хьалхара аргIа.

СУРТА ТIА: керда аэропорт.
АФП—ТАСС сурт.

Румыни тахан

ГАЛАЦА БОЛАТ

Ший тайпара юбилей белгалъяьккхар Галацки металлургически комбинато: болх бе йолаялийтача денз (1968 шу) 10 миллион тонн болат лоаладаьд. СССР-о технически новкъостал а деш хьалъяьй комбинат, советски оборудованеца кийчъяьй, цу даькъе шера 4,3 миллион тонн лоалаеча слябингацеи йIайхача прокатка станацеи. Румынски металлургаша, болат сиха лоаладара советски опытах пайда а эцаш деннеи бийсаннеи хIанз шовзткъе шийтта плавка ю. Галаца болата прокат СССР-е, ГДР-е, Польше, СЭВ-а кхыча мехкашка кхухьийт.

СОВЕТСКИ КНИЖКА ВЫСТАВКА

Бухарестерча Республика Двореце боккхача толамца чакхъяьлар советски книжка выставка. Хьокха оттадаь дар 1600 цIи йола общественно-политически, Iилмаи, технически, художественни литература. СССР-е арадаьнна литература чIоагIа дика лоархIаш да Румыне. Алхха дIадахача цхьан шера «Дуьнен халкъашта юкъера Книжка» яхача советски арахьарча торгови объединене новкъосталца Советски Союз румынски книжкай рынке хьокха оттаяь яр 320 эзар хIана дац аьнна долча книжкашцеи изобразительни искусства произведеней 33 эзар репродукцецеи.

БОСИ РЕНТГЕНОГРАФИИ

«Хьакхайкаяь» массазаръяр санна йола Iаьржа-кIайча рентгенограмма дукхагIча хана кхоачамболаш хинна хиннаяц диагноз нийса оттаяра. Доктор Василе Вайна керте волча бухарестски специалистий группо хьаяьй «Кромодиагностик Е» яха аппарат. Цо йиш хулийт бесай градацеш «чIоагIагIа хьалувца» низ кхоачаш йола басараш даь рентгенограммаш хьалувца, хIаьта цо а, ший аргIанна, торо лу тохкаш йолча уннахочун кер чурча маьжен кIезиг-дукха а телха хIама теркалде.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ «СТОЛЯР»

Хьу чакхйоахача Ясски комбинате болх бе йолаеннай соттаяь мебель ю традиционни процесс принципиально хувцаш йола установка. ХIанзалца дерригача дуьнен тIарча мебельни предприятешкара лелаеш хьу сеттаеш химически способ. Цу тайпара хьу сеттаеш йоалаеш хIана ... я IалашЪяр цехашкара нийса санитарно - гигиенически режим. Румынски хьу чакхйоахарна промышленноста Iилма-тохкама институто хIоттаяьй керда технологи. Дахчанна пластификаци я цар, цул тIехьагIа хьай хьайт йолча тайпара соттае йиш я хьога из.

(АПН).

РЕЙН, 1974 ШЕРА МАЙ

Рейне комментатораша массаза а маех «германски кхела бутт» ба оал. Бахьан доацаш а алац 1945 шера мае нацистски Германи эша а еш чакхбаьлар дунен шоллагIа тIом. 1949 шера мае тIаннцар 25 шу дизара юбилей укх деношка укхаза белгалйоаккхаш дола ФРГ конституци.

ФРГ-ена эггара лоархIамегIа йола событеш дукха йолаш дар укх тIеххьарча шерий майски денош а. 1972 шера 17 мае цIаккха ца хиннача тайпара лира парламентски къовсам лоаттабаьчул тIехьагIа христиано-демократически оппозице дорха духьале эша а яь, (Московски, Варшавски договорашта ратификаци елга вIаштIехьдаьккхад Брандта — Шееда правительства.

Шу даьннача гIолла, 1973 шера 18 мае КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев тIаэцаш яр Малхбузехьарча Германи. Цо канцлераца В. Брандтацеи кхыча мехкашцарча гIулакхий министраца В. Шеелацеи яьча переговорашка, малхбузенгермански индустре капитанашца яьча беседе белгалъяьй вай мехкашта юкъе вIаши гIойле йолча тайпара цхьана леладеча гIулакхийи партнерстваи йIаьххача ханара перспективаш.

1974 шера майски деношка юха а ирбелар ФРГ-ера политически къовсам. Йоккхача капитало малхбузенгермански реакце дерригача низаша хьаллаьцачеи ХДС-ХСС тешамелай хIанз а кIезига боацаш йолча паччахьалкхен аппарата лоархIамеча звеньяша къайлагIа даьча новкъосталах когIортолга яьчеи консервативни оппозице керда генеральни наступлени йолайир аьттехьарча коалицена цун ерригача чуручен арахьарчеи политикана духьала. Доалдеча коалице вIаштIехьдаьлар аьттехьарчар хьоаяь политически кризис сихха дIаяккха.

Кердача канцлера Гельмут Шмидта бундестаге хьакхайкаяьча правительственни заявлене тIа вIашкатехай хоржамаш хиннача тIехьагIа дIадахача цхьан шерай ах шерай коалице чакхдаьхача гIулакхий «промежуточни баланс», хIаьта 1976 шера аргIанара хоржамаш хиллалца юхедисача шин шерай ах шерай декхараш а оттадаьд Шмидта белгалдаьккхад, кхоххам кIаьдбарга бодача наькъагIа боккха гIа баккхара новкъостал даь йола Брандта чакхъяьха толамеи майреи малхбоалехьара политика лоарзагIа ца йоалийташ дIахо кхахьа дага йолаш ший кабинет хилар.

Белгаллаккха доагIа, дIахо малхбоалехьара политика лаьрххIа дегIаккхувларои социалистически мехкашца цхьана экономически гIулакхаш леладарои коалицена хьалхашка латта чухьара политически [illegible]

социальни реформаш чакхйоахилга.

Л. И. Брежнева визит хинначул тIехьагIа дIадахача шера Рейна бердашта йистера коалице арахьара политически баланс догдоахийла хулийташ я. «Унзере цайт» яхача ГКП газето белгал мадаккхара, «ФРГ прогрессивни общественносто Генеральни секретара визитацеи канцлераца Брандтаца цо яьча переговорашцеи дувзаденна сатийса хIамаш дерригаш а мадарра а кхоачаш хиннад». Белгала, ратификаци яьй ФРГ-енеи ГДР-ни юкъерча гIулакхий лардех долча договора. Шаккхе а германски паччахьалкхе ООН-е дIачуйийцай. Чакхъяьннай Малхбоалеи Европа дерригача социалистически мехкашцара Бонна гIулакхаш лертIадахара процесс Тахан Бонно хьинаре дакъа лоац ерригача Европа юкъарча совещане балхаца а герзаш кIезигдара еча переговорашка а. Канцлера яьча правительственни заявлене тIа белгалдаьккхад, цу форумашка ше лоацача дакъа ФРГ-ес боккха лоархIам беш хилар.

Дика дегIанхад Л. И. Брежнева визит йолча хана белгалъяь перспективаш йолаш дола ФРГ-енеи Советски Союзаи юкъера экономически бувзамаш а. Укх шера январь бетта вай мехкашта юкъе цхьана леладеча экономически гIулакхий йIаьххача ханарча перспективай хьакъехьарча соглашенена кулгаш яздаьчул тIехьагIа март бетта договор дир ФРГ фирмаша Курска юххе йоккха металлургически комбинат хьалъеча дакъа лацара хьакъехьа. СССР-аи ФРГ-енеи юкъера арахьара торгови оборот 40 процент совгIа йоккхагIа хиннай.

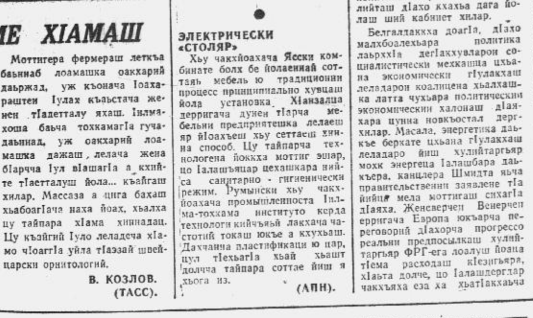
ХIанз леволиберальни коалице кхела боккхача лоархIаме да малхбоалехьарча политикаи социалистически мехкашца цхьана экономически гIулакхаш леладарен темпаш дIахо айяр. Цу процессана эша предпосылкаш хIанз аьттув болаш я Бонне. ХДС-ХСС атака юха а теха хIанз бIубенна я коалици. Цун кердача лидераша — канцлера Шмидтаи вице-канцлера, кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Геншереи — хьалха хьинаре дакъа лаьцад Брандта — Шеела кабинета арахьара политически никъ чакхбоаккхача, из хьаболабеча юххье лаьттаб уж. Политически аренера дIабахабац малхбоалехьарча политика керттера архитектораш а — СДПГ председатела поста тIа виса Вилли Брандти ФРГ президенталла хержа Вальтер Шеели. Мехка шоай йоккха авторитет хиларах пайда а эцаш, опыт йолаш болча цар, шеко йоацаш, кердача кабинета новкъостал дергда шоаш дIадоладаь гIулакх дIахо дахьара.

ХIаьта Советски Союзах лаьца аьлча, Л. И. Брежневеи А. Н. Косыгинеи Гельмут Шмидтага ФРГ канцлера поста тIа из харжарца дувзаденна ловца боаккхаш яхьийтача телеграмма тIа белгал мадаккхара, советски оагIоно ший де йиш йолаш мел дола хIама дергда СССР-аи ФРГ-енеи юкъера гIулакхаш кхы а лакхагIча боарам тIа доахаш айдара.

Бонн.

Н. ПОРТУГАЛОВ.

(АПН).

Судана правительства чIоагIагIа уйла тIайохийт предприятеш, школаш, медицински учрежденеш хьалъяра, наькъаш дахкара. Цу даькъе доккха новкъостал ду цунна Советски Союзои социалистически мехкашеи.

ХIанз Собе, Хартума юхе СССР-о новкъостал а деш хьалъяь йоалаш латт Африке эггара йоккхагIйола 400 сага лаьрхIа туберкулезни больница.

СУРТА ТIА: советски специалистий кулгалхо Э. Тымари (аьттехьа) Советски Союзе дийша ваьнна гIирс хьалбечара судански керттера инженер Эз-Сирр Хабиболлаи.

В. Лебедева сурт.
ТАСС фотохроника.

ХIАРА КАГИРХОЧОА — ЮКЪЕРА ДЕШАР

КПСС XXIV съездо соцам баьб берригаш юкъера дешар дешаш хулийтилга укх пятилетках чакхдаккха, аьнна. Массане дог гIоздоаккх ництта боккхача социальни лоархIаме декхар кхоачашде торо йолаш вай мохк хиларо.

Кердача декхарашка хьежжа школера болх вIаштIехьбаккхара чакхдаха дезаш дукха чоалхане гIулакхаш да. БоагIача бoараме дешилга вIаштIехьдаккхарал кIезигагIа лoархIам болаш дац дешархошта коммунистически кхетам балар. Цу хьакъехьара школа, хьехархой декхараш хоздамболаши къаьгган белгалдаьхад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленумо, МагIалбика горкома XII пленумо. Уж да дешархошта патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балара болх дIахо тоабелга, боккхагIбарий революционни, тIема, къахьегама сийлахьача гIулакхий ларда тIа кхетабеш кагирхой кхебелга.

Цу хьакъехьа дуккха болх бу районерча школаша. БоккхагIбарий дикача гIулакхий ларда тIа дешархой кхетабара цахаддаш терко ю №№ 1, 3, 5, 6, 18, 20 йолча юкъерча школашка, № 4 йолча школе-интернате, №№ 21, 13 йолча бархI шера дешача школашка. Цу школай комсомольски организацеша дIадоладаь чакхдоаккхаш да КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X, МагIалбика горкома XII пленумий соцамаш дешархоша кIоаргга Iомаделга.

Уж довзаро совдоакх дешархой хьинар, лакхбу бехктокхам, гIо ду моллагIа дIадоладаь гIулакх толамца чакхдаккха. Масала, апреле—мае — шин бетта 200 тонн тиша аьшк, 7 тонн макулатура вIашагIтоха, школай коашка 2000 га дIайогIа тIайица хинна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд района школашкарча комсомольцашеи пионерашеи.

ЛаьрхIа леладу школашка интернациональни доттагIал чIoагIдара гIулакх а. Районерча дуккхача школай дешархоша цахаддаш дIа-хьа кхаташ язду Литверча, Латверча, Украинерча, Москверча, Къилбаседа - ХIирийи ЧерсийБалкхархойи республикашкарча пионерашца; Чехословакерча, Польшерча, Германски Демократически Республикерча дешархошца, чIoагIду интернациональни доттагIал. Укх тIехьарча хана школашка дикка тоабаьб дешархошта атеистически кхетам балара болх.

Коммунистически парте школашта хьалхашка оттадаь декхар — берригa кагирхой юкъера дешар дийша хулийтилга — кхоачашдара керттерча лоархIаме да массане дешара закон дизза кхоачашделга. Цу хьакъехьа дуккха болх чакхбоакх районерча школашка. Юрташкарча школай педколлективаша, комсомольски организацеша хьинаре болх бар бахьан долаш школашка деша юхачубоалабаьб дешар юкъагIдита хинна дуккха кIаьнкаши йиIигаши, сайрийнарча школашка деша болабеннаб итташ.

Берригача кагирхоша юкъера дешар дешилга Iалашдеча доккха дакъа кхоач производственни коллективашка. Цар новкъостал ду школай дешара-материальни база чIoагIъеча, дешархоша балха говзалаш Iомаеча, лерттIа кхетама болх вIаштIехьбоаккхача. Массане а хьоккхам эцаргболаш дика, пайдане вIаши шефски бувзамаш леладу начальник нов. Шумский волча геофизически база СоагIапчарча № 19 йолча юкъерча школаца, РИТС-2 (начальник нов. Белхароев) № 11 йолча юкъерча школаца, РИТС-3 (начальник нов. Албогачиев) № 1 йолча юкъерча школаца, «Грознефть» объединене транспортни контора (начальник нов. Иванов) № 9 йолча школаца.

Цхьабакъда, массанахьа дац ишта. Городера дукхагIйола предприятеш школашта хьалхашкара шоай шефски декхараш кхоачаш ца деш я. Цул совгIа, дуккха моттигаш я деша декхар дола кхенза бола кагирхой балха дIанийбеш, цу хьакъехьара закон а телхадеш.

Кагирхой балхашка дIаэцара-м дyхьал ца хила мегаргвар, предприятей кулгалхоша къонача болхлошка дIахо дешийтара лерттIа йоакхо йоре. Из ца елга кхы а вoгIа да. Цу хьакъехьа белгалдаьккхача кхоачам ба укх шера городера а юрташкара а сайрийна дешача школашка пла нах боагIаш бола дешархой ца тоъаш хилар. ХIаьта предприятешка, совхозашка, колхозе балхашка ва юкъера дешар дешанза ши эзар совгIа кагирхо. Цо гойт берригаш юкъера дешар дийша хилийтара закон кхоачашдара боахама кулгалхой, общественни организацей бехктокхам мел боккха ба. Цу деша школашца цхьана цахаддаш йоакхо е декхар да цар.

Юкъера дешар дешанза барий лоархIам а баь, уж берригаш дешара юкъеозара перспективни план оттаьй оаха педколлективашца цхьана. Берригача кагирхоех 86 процент укх шерен 95 процент тIадоагIача шереи юкъера дешар дешаш хилийта лаьрхIа я из план. ИйслагIча классашка дешар дIахо хьорех цхьабараш техникумашкеи балха говзал Iомаярца цхьана юкъера дешар чакхдоаккхача профтехучилищашкеи гIоргба.

Дийнахьара школаш алсамъяларал совгIа, хIанз районе болх беш я йиъ сайрийнара школа. Болх бешехьа цига дешаш ва 500 саг. Укх шера хьаелл районе 300 сага лаьрхIа заочни школа. Цун филиалаш хургъя дукхагIйолча юрташка — Ачалкхе, Новый-Реданте, СоагIапча, Советске. Укх шин шера кхозза дукхагIа хургба сайрийнарча школашка юкъера дешар деша кагирхой.

Цу дерригие гIо дергда XXIV съездо школана хьалхашка оттадаь сийлахьа декхар — берригача кагирхоша юкъера дешар дешилга — толамца кхоачашде. Цу балха педколлективашта эш предприятей, учрежденей, совхозий, колхоза кулгалхошкара, общественни организацешкара новкъостал. Хьехархоша шоай низи хьинари кходергдац хIара саг юкъера дешар дийша хилийтара.

М. ВЕДЗИЖЕВ,
Малгобекски гороно заведующи.

Вайцига — крымски театр

Малав 19 шу даьннача хана Кавказ бIаргаго ца ловш хинна? Шийи 19 шу доалаш из лоIам кхоачашбе — Кавказе хила цун хоале, нах бовза, лоалахошка шийи говзал дIахьокха ираз кхаьчад Крымерча украински музыкально-драматически театра.

Шерен тайп-тайпарея театра репертуар. Нохч - ГIалгIайчен столица къахьегамхошта оаха гойтаргъя украински музыкальни классика — Карпенко -Карова «Бесталанная» яха, Старицке «Цыганка Аза» яха музыкальни постановкаш, хIанзарча авторий пьесаш Заруднe «Ишта дIаьха ахка», Ниноненко «Баьщара лер», Мокраева «Цхьане-м йоагIа саг». Театро увттаю музыкальни комедеши оперетташи. Царна юкъе я Кальмана «Цирка принцесса», «Марица», Рябова «Сорочински ярмарка», Листова «Севастопольский вальс», Александрова «Хьанна делакъеж седкъий», кхыяраш.

Бицбеннабац театра эгара зIамагIбола хьожараш а. Бераштa театро гойтаргъя «Бременски музыканташ» яха спектакль.

Театр дукхадезараштa гургъя керттерча режиссера В. Недашковске керттерча художника А Лангос, цар новкъосташа оттаяь спектаклаш, бовзаргба театра толашагIбола актераш Украински ССР заслуженни артисташ А. Григораш, Н. Андрусенко, Б. Жадановсский, артисташ И. Бурменко, И. Левченко, В. Петренко, А Ковалюк, В. Дидусенко, кхыбараш, театра къона артисташ.

Лоаща аьлча безаме а дог гIоздоаккхаш а хургда аьнна хет вай вIашагIкхетар.

Н. СОРОКАТАЯ,
Украински ССР заслуженни артистка.

Къонача пожарникий яхь

Укх деношка «Динамо» стадионе чакхъяьлар республикански пожарно - прикладной яхьаш. Яхьашка дакъа лоацаш яр город Грозне, Грозненски, Урус - Мартановски, Малгобекски, Гудермесски, Ачхой-Мартановски, Шалински районий къонача пожарникий командаш.

ХIара командана шийтта саг чувоагIар. Йиъ этапах хилар яхьаш Хьалхарча этапе зIамагIбараш — 80 метри боккхагIбараш 100 метри ала безаш бар, шоллагIча этапе — духьаленех тIех а воалаш цIи йоае езар, хIаьта тIехьарча этапе —лоаме тIа гIолла лакхача пенах тIехвала везар.

Городской командашта юкъе хьалхара моттиг Старопромысловски районен районни командашта юкъе хьалхара моттиг Сунженски районен командаша яьккхар.

ВДПО республикерча пожарни общества председатела И. С. Кобылина кубкаш, совгIаташ, дипломаш дIаделар котбаьннарашта.

СУРТА ТIА: (лаккера лохехьа) яхьа доакъашхой духьаленашта тIехбоалаш ба; цIи йоаяр; атта дац лакхача пенах тIехвала.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ТХО ДОЛЧА ДЕША ДУВЛА!

1974/1975 дешара шера студенташ дIачуэц Къилбаседа-ХIирий паччахьалкхен медицински институто. Институте конкурсагIа хоржаш хьачуэц шоашка хаьтта экзаменаш дика дIаенна, 35 шерага кхаччалца ха яьнна бола кхалнах а маIа нах а.

Институте деша боагIараша укх дисциплинаегIа шоашка хаьтта экзаменаш дIалу:

— эрсий мотти литературеи (йоазонца),
— биологи (устно),
— хими (устно),
— физика (йоазонца).

Юкъера школа йистеяьккхачул тIехьагIа дошо (дото) медаль енначар е юкъера специальни дешара заведени юкъера профтехучилищеи тIехдика йистеяьккха диплом йолчар деша боагIаш физика цхьа экзамен (йоазонца) мара дIалац. Экзамен дIалуча хана «пхиъ» йоаккхе, деша дIачуэцаш хоаттача дIахорча экзаменех мукъабоалийт уж, хIаьта «йиъ» е «кхоъ» йоаккхе, вокх юхе мел дисача дисциплинаегIа а дIаяла еза экзаменаш.

ДIачуэцаш хоатта экзаменаш 1 августера 20 августе кхаччалца хул.

Институте деша боагIарашкара заявленеш дIаийю 20 июнера 31 июле кхаччалца.

Юкъера дешара заведени йистеяьккхача шера институте деша ца боагIарий практически болх баь стаж хила еза ца дийшача хIара шера 6 беттал кIезигагIа йоацаш.

Деша воагIачо ректора цIерагIа яз а йийя хьачулу заявлени. Заявленеца хила деза:

а) юкъера образовани яьккха документ (подлинник),

б) эгара тIехьагIа болх беш хиннача моттигера (практически балха стаж йолаш болча наха) вузе деша возгIачoа партийни, комсомольски, профсоюзни, кхыча общественни организацеша, хIаьта ишттa предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша колхозий правленеша (колхозхошта) телаш йола характеристика, школьникашта—школа педагогически советои цун общественни организацешеи енна характеристика. СССР Герзашцарча Низашкара демобилизацегIа цIабаьхкараша эскара даькъа командованегара ийца характеристика хьачулулга декхар даь тIадожадеш дац.

в) 2 шерал кIезигагIа боацаш практически болх баь стаж йолаш болча наха предприяте е учреждене бакъдаь къахьегама книжка тIара хьаяздаь выписка хьачудала деза.

г) медицински справка (форма № 286).

д) 6 фотокарточка (сурташ корта берзана, 3 х 4 сантиметр бустам болаш хила деза).

Деша воагIачо ше институте хьакхаьчача кулгкара хьалу:

а) паспорт,

б) военни билет е приписной свидетельство (эскаре гIулакх де баха ханаш йолаш бараша).

Деша дIачуийцараш деккарийла ба дешара шу долалуча ханна балха стаж бакъъеш дола документ подлинникаца хьачудала.

Городе ца бахача наха общежити лу институто студенчески общественни организацеша яьча представленегIа.

Институте деша боагIараш лорашка гIолла цIаьккха чакхбала беза.

ИНСТИТУТА АДРЕС: Къилбаседа-ХIирий АССР, г. Орджоникидзе, Пушкински улица, 40.

ЙОККХАЧА ЯЛТЕРА ЗДРАВНИЦАШ

Тахан Крыма Къулбехьарча берда йистера здравницаш — вай мехка эгара дикагIчарех цаIаш. Уж дегIаяхкара перспективай хьакъехьа АПН корреспондентага дувц Ялтински горисполкома председатела хьалхарча заместитела КОШЛЯК ИГОРА.

— ХIанз берригача Къулбехьарча берда йистера курортни комплекс, — аьлар Кошляк Игора, — уж я 37 эзар моттиг чуйола 100 совгIа санаторно - курортни унахцIено лораюи учреждени. ХIара шера цига шоай отпуск дIахьу, салоI, дарба дайт вай мехкарча цхьа миллиони ах миллиони къахьегамхоша а кхыча мехкашкара ухача 70 эзар совгIча хьаьшаша а.

Укх тIеххьарча 15—20 шера Крыме хьаллеш дола гIирсаш дикалгахьа хувцаденнад. Хьалъяьи хьалъеши я йоккхий курортни комплексаш, масала, хIаране чу 1000 моттиг йолаш «Мисхор», «Марат» яха пансионаташ, цкъа эцаш 1250 саг чуэцаш йола «Донбасс» яха курортни городок. В. И. Ленина цIерагIча «Артек» яхача Ерригсоюзни пионерски лагере хIанз цхьан ханна салоIаш хул 4000 бер. Санаторел, салоIача цIеноел, пионерски лагерел совгIа Крыме хьалъяьй керда тайпа здравницаш — пансионаташ, санаторни школаши санаторни пионерски лагераши, профилактореш, санаторни детсадаш, кемпингаш.

ГIишлошъяра гIулакхашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен Комитето къайлагIара конкурс кхайкаьй город Ялта юкъа планировка ярeи гIирсаш хьалдареи проект оттаяра. Ялта — ерригсоюзни лоархIаме курорт, исторически хьахинна ерригача къулбехьарча берда йиста центр я, цудухьа проекта керттера декхар да Iаламо хозъяьча гонахьенца, шерра хьабеллабенна латтача форда аренца, паркашца, форда йистошца хозагIа тарлургдола города белгалдаьина архитектурни куц хьадар.

Крыма таханарча архитектурана юкъе белгалагIа дола хIама да зданей этажаш алсамъювлар. Пхезза вIаштIаръяь хьалъеш хиннача зданешкара дIахо даьнна иттазза а кхы дуккхагIа а вIаштIаръяь зданеш хьалъе долалуш да тхо. Масала, хьалъяь йоалаш латт «Ай-Даниль» яхача санаторе нах бийша бада ялхайттазза вIаштIаръяь корпус. Кхыча мехкашкара ухача туристашта лаьрхIа керда гостиница 17 этаж йолаш хургъя. Болх бе йолалургъя «Мисхор» яхача пансионата иттазза вIаштIаръяь ши корпус. Хьалъе лаьрхIад «Марат» яхача санаторена лаьрхIа лакха корпус. Бакъдар аьлча, Ялте дукха этажаш йола цIеношхьалде доладар белгаларча халонашца дувзаденна да, хIана аьлча город сейсмически кхерамеча моттиге улл — гIирсаш хьалдеча хана эгара хьалхарча аргIанна теркалдеш дар из гIулакх да.

— Кхы малагIча тайпара керда гIирсаш хургда ийслагIча пятилетке ялтински курорта доазонел чухьа?

— ГIирсаш хьалдара планаш йоккхий я. Алхха укх шера гIишлонхоша эксплуатаце дIалургъя ткъаь итт совгIа здании гIирси, цу даькъе Ай-Даниле санаторни комплекс, Никитски ботанически бешара Iилмахой цIа.

Канатни пассажирски наькъо вIашагIъювзайолийтаргъя Мисхор яха поселоки Крымски лоамий дукъа бовхьех цаI — Ай-Петрии. Дуккха гIирсаш хьалдаь доалаш латт, вожаш шоай вахар дIадоладеш мара дац. Масала, оаха Ялте хьалде доладу Музыкально-драматически театр, автовокзалера гостиницаш. Хьалъяра проект оттаеш я ялтински турбаза лакха здании цирк-аквариуми санна йола лоархIаме объекташ. ДагадоххарагIа аьлча, къаьстта дельфинашта лаьрхIа бассейн а йолаш арена хургъя цун. Кердача троллейбусни наькъо Ливадеца ювзайолийтаргъя Ялта. ХIаьта форда йист кхы а паргIатагIен хозагIен хургъя: города доазонел арайоаккхаргъя грузовой порт.

Ишттал сиха хьалъеш я Ялта курортни гонахьенаш а: Гурзуфера кемпинг, Кошка яхача лоама тIехьашкара «Заря» яха санаторни комплекс. Цу районе хьалъе кийчъеш я цхьан ханна 10000 саг дIачуэца могаргдолаш йола массехк здравница.

БIарчча хьанийцача ишта я Ялта, вай мехка эгара къаьнагIчарех йолча цхьан курорта перспективаш.

Светлана КАСИМОВА,
АПН корреспондент.

Спектакль — милицех

М. Ю. Лермонтова цIерагIча театро оттае кийчъяьча кердача «Огарева, 6» яхача спектаклага хьожаш хилар укх деношка. Из спектакль я милицех, уголовни розыска болхлоех. Спектакла сценарий язъяьй из цIи йолча повеста авторо йоазонхочо Юлиан Семёнова. Спектакль оттаяьр ва театра керттера режиссер, РСФСР искусствай заслуженни деятель, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист Е. И. Красницкий, художник ва А. С. Оновииг, спектакла консультант — милице полковник Р. Э. Жуббе ва.

Театра коллектива эгара хьалхара спектакль я из милице болхлоех лаьца. Ала доагIа спектакль кийчъелга толаме чакхдаьнилга. Цунга хьажа бийхабар Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхийи культурай министерствай болхлой, общественни организацей викалаш.

Спектакль чакхъяьнначул тIехьагIа из оттаеш дика вIаштIехьдаьнначохи кхоачамбоацарехи дийцар Нохч-ГIалгIай АССР МВД болхлоша, республика культура министра В. Татаева. Къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар произведене керттерча турпалех волча милице полковника Костенкой роль ловзае артиста А. В. Поздоровкина дика вIаштIехьдаьнилга. Иштта, кхоачамболлаш дика шоашка кхаьча социалистически доалахье лечкъаерий ролаш ловзае вIаштIехьдоал актерий Н. П. Жирновеи РСФСР а Нохч-ГIалгIай АССР а заслуженни артиста В. Н. Оглоблинеи. Къамаьлаш даьраша критика йир милице генерал-лейтенанта роль актера В. Д. Панова ловзаеча нийсденнача кхоачамбоацарашта.

Спектакль ювцилга чакхдоалаш къамаьл дир театра керттерча режиссера Е. И. Красницке. Цо баркал аьлар гулбеннарашта керда спектакль кийчъеча нийсденна кхоачамбоацараш гучадахарах, уж дIадахара актераша шоашта могар дергхиларах дош а делар.

Кердача спектакла премьера хилар дIадахача шоаттдийнахьа.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
тха штате воаца корреспондент.

«Сийле хийла къонача кулгий»

Вайнига духхьашха «Сийле хийла къонабарий кулгашта» яха профтехучилища доккха театрализованни цIей хилар укх деношка С. М. Кирова цIерагIча парке. Из дIадолалуш В. И. Ленина цIерагIча майдан тIа а баха сийлахьча баьчча памятника юхе зизаш дехкар цун доакъашхоша.

Цул тIехьагIа торжественни цIей хьаделлаш къамаьл дир республика профтехобразоване начальника А. Е. Кучерова.

Цул тIехьагIа гулбеннарашка моаршал хаьттар Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра М. У. Умарова, РСФСР Лакхехьарча Совета депутата, № 2 йола технически училища чакхъяьккхача А. В. Небиева, ВЛКСМ XVII съезда делегата В. Буваненкос, Грозненски профессионально-технически училища дешархочо А. Поповича.

Йоккха яр цIей программа, цунна юкъе яр — профтехучилищай дешархой технически творчества гойташ, йола выставкаш, барзкъийн прическайи моделей демонстраци. ХIанзара бальни халхараш, «Орлятай взводий» боларген иллешкеи хьажар. ерригача училищай низашца оттадаь художественни самодеятельноста доккха концерт.

Из дар болхлой смена, хургболча токарий, слесарий монтажникийи сварщикийи, гIишлонхойи мехкдаьттахойи доккха цIей. ХIанз уж дешаш ба, бакъда ха ялалехьа заводий цехаш, керда гIишлонаш хьалъюзаргъя цу къонача болхлоша.

Профтехобразоване дешархой торжественни собране дакъа лаьцар КПСС обкома секретара М. О. Бузурганова, парте обкома отдела заведующе заместитела А. А. Надирова, парте горкома секретара П. Н. Громова.

СУРТА ТIА: мехкарий халхар деш я Грозненски № 26 йолча профессиональни-технически училища халхарий група.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ЮРТАРЧА БИБЛИОТЕКЕ

МаьркIажа ха хиннай. Грозненски района Побединскерча библиотеке дуккха нах ба. Литература дукха деза юртахошта. Балха ди чакхдаьнначул тIехьагIа шоай библиотеке боагIа «Грозненский шурий» совхоза болхлой, лораш, хьехархой, дешархой.

Библиотека заведующи я Анна Ивановна Грушецкая. Шийи болх дика бовзаш, библиотеке вечачунга Iимерза, царех хIаранена дийшача пайдане гIа дола литература харжа гIо деш я из.

Тайп-тайпарча стендашца, плакаташца, книжкай выставкашца хоза кийчъяь дешара зал я библиотеке. Укхаза массе а хIиз керда газеташ, журналаш да, вай мехкарча а доазол дехьарча а литературе кердадараш ха йиш я. Къаьстта теркам тIаоз «XXIV съезда решенеш — захаре», «Ленина наькъаца» яхача а кхыйолча а стендаша.

Каст-каста хул библиотеке атеистически а интернациональни а дешашта хетаяь книжкаш дешарий конференцеш. Дуккхача хана йиц ца луш дага латтаргъя нохчий йоазонхочо С. Арсанова яздаьча «Маца довз доттагIал» яха книжка дувцаш хинна конференци.

«ВоккхагIвар бехктокхаме волаш» яхача конференце дийцар дьнах, дIаяхача замах юхедисача кхыча гIулакхех доалача зуламех. Цу хьакъехьа гулбеннарий дег чу дужаш къамаьл дир юртхочо Слесарев Михаил Игнатьевича.

Духхьал библиотеке хьабаьхкарашца болх баь Iац Анна Ивановна. Каст-каста хул из «Грозненский шурий» совхоза фермашка, бригадашка, техника тоаеча мастерскешка. Укхаза цо деш газеташ, журналаш, балха хьалхе делаерех къахьегама листокаш арахеи.

Юртбоахаме къахьегараштa лаьрхIа дIа-юха лела библиотечка вIашагIъеллай Анна Ивановнас. Цу балха библиотекара хьинаре гIо деш ба юртара активисташ йижарий Маккеи Мадинеи МишиевгIар, совхоза комсомольски организаце секретарь Тепцоева Хадижат, юртарча клуба заведующи Кудрявцева, агроном А. А. Сумбицкая, кхыбараш.

А. УСМАЕВ,
ОСВОД-а Грозненски райсовета председатель.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Орленок» яхача телестуде концертни зал 10.00 — «Дунен халкъий творчество». 10.30 — «Эфире — къонал». «Комсомоло кхебаьраш». 15.55 — Передачай программа 16.00 —«Хьамсарча мехка гIолла». Киргизски ССР. 16.30 — Дешархошта. «ЦIе альпинисташ» яха телевизионни художественни фильм II-гIа сери. 16.55—Бераштa Мультфильм. 17.00 — «Чехова водевилаш» яха передача ДIахьу СССР халкъа артиста М. Жарова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Миллионий ленински университет «Общественни производства эффективность лакхъяр — халкъа бовхам дегIабоалабара керттера лостам» 18.45 — «Руины стреляют» яхача телевизионни художественни фильма премьера 4-гIеи 5-гIеи сереш. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30— Пятилетка къоастамбеш дола шу. «Сунженски района къахьегамхой гIулакхаши планаши» 22.50 — Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — «ДIаихача замах юхедисача гIулакхаша вахаре новкъарле ю вайна» (гIалгIай меттала). 18.10 —«Нохч-ГIалгIайче гIолла» Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.30 — Дунеи халкъашта юкъера обозрени. 18.45 — Киножурнал. 18.55 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха обзор (гIалгIай меттала). 19.10 — Документальни фильма кинозал.

31 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта йола передача. 10.00 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.30 — Босбола телевидени. «Узораш». 15.35 — Передачай программа 15.40 — Босбола телевидени. Телевизионни документальни фильм. 16.30 — Байкало-Амурски магистраль хьалъярах лаьца йола передача. 17.00 — Дешархошта «ЦIе альпинисташ» яха телевизионни художественни фильм. 12-гIеи 13-гIеи сереш. 17.55 — Бераштa. Мультфильм. 18.00 — Кердадараш 18.15 — Бераштa. «ХIара сурта тIа—малх» 18.45 — «Москвичаши ленинградцаши их лелаеш ба». 19.15 — «Телезритело хетт, хьехам бу». 19.45 — «Руины стреляют» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 6-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев). 23.00 — Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.15 — «Шовна, кхалнах» (нохчий меттала). 18.45 — Документальни фильм 18.55—«Нахъашбаний тоаба тарикъат». А. А. Саламова къамаьл (нохчий меттала). 20.05 — «Аз кхаж тосс эгара хьалха». 20.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 20.45 — Хоамаш, реклама.

РАДИО

30 май

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш, хаоттамах лаьца. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Ленинах, партех, Даьхенах дола иллеш. Концерт (гIалгIай меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Къахьегамца да сага сий» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.30 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала) 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Дика саг» яха дувцар (гIалгIай меттала).

31 май

6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала) 6.40 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш, хаоттамах лаьца. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халхара ашараш. Концерт (нохчий меттала) 16.00 — «В. И. Ленина тIеххьарча хана яздаь балхаши коммунистически гIишло хьалъеча практике цар лоархIами» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 —ДоттагIий оазаш. 16.30 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малбоалехьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 21—25. Грозне 22—24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанен ломмеи дукхагIча даькъе кIезигдукха, цкъаза ноагIо морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, бе-беча оагIорахьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 10—15, деношка 21—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 4930.